

גמרא סדורה מסכת כריתות

פרק ו' - "הַמְבִיא אָנְשִׁים"

לימוד פרק זה לע"נ

אהובה הללי בת יעקב וטובה

הייתה לוחמת של החיים.

חיה ללא משפחה משלה,

אך יצרה לעצמה משפחה לכל מקום אליו הגיעה.

אהבה והעריכה את ההנאות הקטנות של החיים:

ריח ים.

רשרוש עלים.

מוסיקה מרגשת..

הייתה בעלת נתינה גדולה.

בכל ראש השנה הייתה נוהגת לתת מתנות קטנות לצוות בית החולים הסיעודי..

הנתינה נתנה לה משמעות

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.נ. הר חברון 9040700

©

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
 כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה" ולדניאל ברק ווינט.
 בהערות על שינויי גירסאות נעזרתי רבות במהדורת שוטנשטיין

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

כ' אלול תשע"ט

מסכת כריתות פרק ו' - "המביא אשם"

1. כג, ב - כד, א

מתניתין

המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא:
אם עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר,
דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: ירעה עד שיסתאב,

וימכר,

ויפלו דמיו לנדבה.

רבי אליעזר אומר: יקרב,

שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר.

אם משנשחט נודע לו - ישפך הדם,

והבשר יצא לבית השריפה.

נזרק הדם, והבשר קיים⁴¹ - יאכל.

רבי יוסי אומר:

אפילו הדם בבוס - יזרק,

והבשר יאכל.

אשם ודאי - אינו כן.

עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר.

משנשחט - הרי זה יקרב.

נזרק הדם - הבשר יצא לבית השריפה.

שור הנסקל: אינו כן.

עד שלא נסקל - יצא וירעה בעדר.

משנסקל - מותר בהנאה.

עגלה ערופה: אינו כן.

עד שלא נערפה - תצא ותרעה בעדר.

משנערפה - תקבר במקומה,

שעל ספק באה מתחלה.

כיפרה ספקה והלכה לה.

גמרא

במאי פליגי?

רבי מאיר סבר: פיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה.
ורבנן סברי: מתוך שלבו נוקפו, גומר ומקדיש.

תנא:

"בין שנודע לו: שחטא,

ובין נודע לו: שלא חטא -

פליגי רבי מאיר ורבנן".

בנודע לו שחטא - להודיעך כחו דרבי מאיר,

דאף על גב דידע דחטא פיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע - תצא ותרעה בעדר.

ובנודע לו שלא חטא - להודיעך כחו דרבנן,

דאף על גב דלא חטא, דבעידנא דאפרשיה לא ידע, לבו נוקפו הוה, הלכך: גמר ומקדיש.

אמר רב ששת:

מודה רבי מאיר לחכמים:

במפריש שני אשמות לאחריות,

ונתפפר באחת מהן,

כד, א

רש"י

מתני'

המביא אשם יצא וירעה בעדר.

עם שאר צאנו כחולין גמורין:

וחכ"א כו'. מפרש טעמא בגמי':

ישפך. לאמה:

לבית השריפה. דאף על גב

דחולין שנשחטו בעזרה בקבורה

בעלמא האי בשריפה דהוי כזבח

פסול:

נזרק הדם. קודם שנודע לו:

יאכל. הבשר שהרי גמר כל

הכפרה והוה ליה אשם תלוי כשר

שהרי על הספק בא מתחלה וכפר

הספק והלך:

יזרק. הדם שכל העומד לזרק

כזרוק דמי וה"ל כנודע לו לאחר

זריקת דם:

אינו כן. בהווא לא פליגי רבנן

דאם נודע לו עד שלא נשחט יצא

וירעה בעדר דטעמייהו דרבנן

באשם תלוי כיון דלבו נוקפו גמר

ומקדישו מספק אבל אשם ודאי

דאמרו לו אכלת קדש ונודע שלא

חטא דהוזמו העדים אי נמי

כסבור קדש אכל ונמצא חולין

איגלאי מילתא דהקדש טעות

הוא דכי אקדשיה אדעתא

דחטאת אקדשיה:

הרי זה יקבר. בגמרא מפרש

מ"ש דהאי בשריפה והאי

בקבורה:

נזרק הדם הבשר יצא לבית

השריפה. מפרש בגמרא תברא

מי ששנה זו לא שנה זו:

שור הנסקל אינו כן. כאשם תלוי

דהכא לא פליגי רבנן כי אם נודע

דלא הרג יצא וירעה בעדר:

עגלה ערופה אינו כן. כאשם

תלוי לרבנן דאם עד שלא נערפה

נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר:

כיפרה ספיקה. בשעת עריפה

שהרי עדיין ספק היה והלכה לה

הלכך אסורה בהנאה ותקבר

כדין כל העגלות הערופות:

גמ'

שלבו נוקפו. שמתירא מספק

החטא שחטא ומייתי אבל

חטאת כיון דהשתא איגלאי

מילתא דבעידנא דאפרשיה לא

הוה צריך לחטאת לאיתויי

הילכך אמרינן מספיקא לא

אקדשיה:

לאחריות. שאם יאבד האחד

יקריב לחבירו:

⁴¹ במשניות לא גרסו. במהדורת וילנא: (והבשר קיים)

דְּשֵׁנִי - יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב, וַיִּמְכֵר, וַיִּפְלוּ דְמִיּוֹ לְנַדְבָה.

רַח"י

מכדי חד ה"ל לאפרושי. כלומר דהא ידעינן דגלי דעתיה דלבו נוקפו דלא ה"ל לאפרושי אלא חד והוא הפריש תרי:

באשם תלוי שהוזמו עדיו. שאמרו לו שנים אכלת ספק חלב בשוגג והפריש אשם תלוי על פיהם ובאו עדים אחרים והזימום ואמרו הלא אותו היום עמנו הייתם לא סמך אעדים דהא יודע בעצמו שלא אכל וסבר מיייתנא סהדי ומזמי להו ויצא אשמו לחולין:

אלא לאו בעדי הזמה. בשור הנסקל דמודים חכמים לר' מאיר דאינו באשם תלוי משום דליכא למימר לבו נוקפו הילכך יצא וירעה בעדר:

ודכוותיה. הא דפליג באשם תלוי בעדי הזמה פליגי דאף על גב דהוזמו עדים אמרי רבנן דקדוש הוא דלבו נוקפו:

דלמא שור הנסקל. דנודע שלא הרג והיכי דמי כגון שבא הרוג אותו האיש שאמרו עליו ששור זה הרגו בא לפנינו ברגליו בריא ושלם בהא מודו רבנן דיצא השור וירעה בעדר:

ודכוותיה פליגי באשם דהוכרה חתיכה. הנותרת ונמצא שהיא חלב ואותה שאכל היתה שומן בההיא פליגי רבנן ואמרי דקדוש הוא דאמרי מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו:

אבל גבי עדים. דאיכא למימר לא נקפו לבו דסבר מיייתנא סהדי ומזמי להו בההיא לא פליגי רבנן:

בפלוגתא. כי היכי דפליגי רבא ורב יהודה לעיל דאמר מודין חכמים באשם תלוי שהוזמו עדיו ופליג עליה רבא ואותביה שור הנסקל הי"נ פליגי רבי יוחנן ור"ל:

מנחת קנאות. מנחת סוטה: **נמצאו עדיה זוממין.** אותן שאמרו שנסתרה עם האיש: **לברר עון.** אם אמת אם שקר:

מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבי מאיר עלייהו⁴² דרבנן אלא משום דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו, אבל הכא מכדי חד הוא דאיבעי ליה לאפרושי, מאי טעמא אפריש תרי? דסבר: אי מירפס חדא מיכפרנא באידך חבריה, וכיון דגלי דעתיה דלבו נוקפו היה הואיל וכה היה גמר והקדישו.

אמר רב יהודה אמר רב:

מודים חכמים לרבי מאיר:

באשם תלוי שהוזמו עדיו - יצא וירעה בעדר.

מאי טעמא?

עד כאן לא פליגי רבנן עליה, אלא היכא דאפרשיה על פי עצמו, ואמרינן: לבו נוקפו. אבל היכא דעל פי עדים אפרשיה, לא הוה סמיה⁴³ עליו דעדים, דסבר דלמא אתו אחרים ומזמי להו.

מתיב רבא:

"שור הנסקל - אינו כן,

אם עד שלא נסקל - יצא וירעה בעדר".

היכי דמי?

אילימא: דאתו בי תרי אמרי: הרג,

ובי תרי אמרי: לא הרג.

מאי חזית דציית לבתראי? ציית להו לקמאי!

אלא לאו בעדי הזמה,

ודכוותיה גבי אשם תלוי, בעדי הזמה,

ופליגי!

אמר ליה אבוי:

ודלמא: שור הנסקל, היכי דמי?

כגון שבא הרוג ברגליו.

ודכוותיה גבי אשם תלוי,

כגון דהוכרה חתיכה,

אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי על פי עדים - לא.

בפלוגתא,

אשם תלוי שהוזמו עדיו:

ריש לקיש⁴⁴ אמר:

הרי היא כמנחת קנאות,

דתניא:

"נמצאו עדיה זוממין - מנחתה תצא לחולין".

רבי יוחנן אמר:

ירעה עד ש'סתאב,

וימכר,

ויפלו דמיו לנדבה.

ורבי יוחנן, נדמייה למנחת קנאות!

לא דמי, מנחת קנאות לא לכפרה קאתייה, אלא לברר עון. אבל אשם תלוי דלכפרה אתי, מתוך ש'לבו נוקפו גומר ומקדישו.

⁴² שיטה מקובצת

⁴³ כתבי יד. גירסת וילנא: סמוך

⁴⁴ שיטה מקובצת. גירסת וילנא: (רבי אלעזר אומר)

2. כד, א

רש"י

והוזמו עדינו. לאחר שנגמר דינו לסיקל:
זכה בו. דהפקר הוא משנגמר דינו:
נרבע שורו. וגמרו דינו בסקילה על פיהם דודאי מסתמא אפקריה מיניה דסבר עדי אמת הן הילכך הפקר הוא:
וטרח ואייתי עדים. להזימם:
עיר הנדחת כו'. ואף על גב דכל חד וחד ידע שלא חטא ואיכא למימר ממוניה הוא ולא אפקריה ותיבתא דרבא:
אחריני חטאו. ואמרי' בחלק (סנהדרין דף קיא:) צדיקים שבעיר הנדחת יוצאין ממנה ערומין וממונם אבד:

אמר רבי פרוספדאי אמר רבי יוחנן:
 שור הנסקל שהוזמו עדיו - כל המחזיק בו זכה בו.

אמר רבא:
 מסתברא טעמא דרבי יוחנן:
 כגון: דאמרי ליה: "נרבע שורו".
 אבל אמרו: "רבע שורו" - הוא בעצמו מידע ידיע דלא רבע, וְלֹא מִפְקֵר לֵיהּ, וְטֵרַח וּמֵיִתֵי עֲדִים.

ומאי שנא מהא דאמר רבה בר איתי אמר ריש לקיש:
 עיר הנדחת שהוזמו עדיה - כל המחזיק בה זכה בה?

עיר הנדחת דרבים ניהו,
 כל חד אמר בדעתיה: "אנא לא חטאי, אחרניא חטא" - ומפקר ממוניה.
 אבל הכא, דבדידיה תליא מילתא,
 הוא בעצמו מידע ידע דלא רבע - וְלֹא מִפְקֵר לֵיהּ, וְטֵרַח וּמֵיִתֵי עֲדִים.

3. כד, א-ב

רש"י

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ:

הַנּוֹתֵן מִתְּנֵה לַחֲבִירוֹ, וְאָמַר הֵלֵךְ: "אֵי אֶפְשִׁי בְּהָ" - כָּל הַמְּחַזֵּיק בְּהָ זָכָה בְּהָ.

וּמֵאֵי שְׁנָא מֵהָא דְאָמַר רַבָּה בְּרַ אֲבוּהַ אָמַר רַב שִׁשְׁתַּי,

וְאָמַרִי לֵה אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַב שִׁשְׁתַּי:

מִקְבֵּל מִתְּנֵה שְׂאֵמֶר לְאַחַר שְׂבָאֵת מִתְּנֵה לְיָדוֹ: "מִתְּנֵה זֹו תִּיבְטֵל",

"מְבוֹטְלָת",

"אֵי אֶפְשִׁי בְּהָ" - לֹא אָמַר כָּלוּם

"בְּטִילָה הִיא",

"אֵינָה מִתְּנֵה" - דְּבָרָיו קִיַּיְמִין⁴⁵

כד, ב מאי לאו "דבריו קיימין" דהדרא לקמיה!

לָא! דְּבָרָיו קִיַּיְמִין,

וְהוּא נִמְי לָא קִיַּיְמִי לֵה,

וְכָל הַמְּחַזֵּיק בְּהָ זָכָה בְּהָ.

מיתבי:

"הָאוֹמֵר לַחֲבִירוֹ: "דִּין וְדַבְרִים אֵין לִי עַל שְׂדֵה זֹו",

"אֵין לִי עֶסֶק בְּהָ, וְיָדִי מְסוּלְקַת הַיְמָנָה" - לֹא אָמַר כָּלוּם."

וְהָא "יָדִי מְסוּלְקַת הַיְמָנָה" כָּאֵי אֶפְשִׁי דְמִי, וְקַתְנִי: "לֹא אָמַר כָּלוּם"!

שאני התם,

דְּאָמַרִינָן⁴⁶: כִּי סָלִיק נַפְשִׁיהַ מִדִּין וְדַבְרִים,

מְגוּפָה דְשְׂדֵה לָא סָלִיק נַפְשִׁיהַ.

מיתבי:

"הַנּוֹתֵב נַכְסֵיוֹ לְאַחֲרִים, וְהָיוּ בְּהוֹ עֲבָדִים,

וְאָמַר הֵלֵךְ: "אֵי אֶפְשִׁי בְּהוֹ".

אִם הָיָה רַבּוֹ שְׁנֵי בְּהוֹ - אוֹכְלִין בְּתַרוּמָה.

רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

בֵּינָן שְׂאֵמֶר: "אֵי אֶפְשִׁי בְּהוֹ" - בְּבֶר זָכוּ בְּהוֹ יוֹרְשִׁין".

בְּשִׁלְמָא לְרַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, קִסְבֵּר: כִּי יְהִיב אֵינִישׁ מִתְּנֵה אֲדַעְתָּא דְמִקְבְּלִין לֵה מִיַּנְיָה,

כִּי לֹא מְקַבְּלִין לֵה מִיַּנְיָה - הִדְרָא לְמַרְהָ.

אֶלָּא לְתַנָּא קַמָּא, אֵי כִי אָמַר: "אֵי אֶפְשִׁי בְּהוֹ" - כָּל הַמְּחַזֵּיק בְּהוֹ זָכָה בְּהוֹ.

הֵכָא דְאָמַר שְׁנֵי: "אֵי אֶפְשִׁי בְּהוֹ" - הוּוֹ לְהוֹ זְרִים' וְקַאֲכְלִי זְרִים תְּרוּמָה!

קִסְבֵּר: הַמְּפָקִיר עֲבָדוֹ - יֵצֵא לְחִירוֹת,

וְצָרִיד גֵּט שְׁחָרוּר מִרְבּוֹ.

וְקִסְבֵּר: מְעוֹקֵב לְגֵט שְׁחָרוּר - אוֹכֵל בְּתַרוּמָה.

ואמר הלה. מקבל:

כל המחזיק בה זכה. דהפקר היא:

מקבל מתנה. שטר מתנת קרקע שאמר המקבל לאחר שבא שטר המתנה לידו: ה"ג תבטל מבטלת אי אפשי בה לא אמר כלום בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימין. ה"ג לה בשולח גט וטעמא מפרש התם משום דתבטל מבטלת אי אפשי בה להבא משמע והוא כבר קבלה לפיכך לא אמר כלום ואם יש עליו בעל חוב גובה אותה הימנו ומהא ליכא לאותוביה לר"ל דכי אמר ר"ל במתנת מטלטלין דכיון דאתי לידיה והפקירה הויא הפקר אבל זה לא הפקיר את השדה אלא אינו חפץ שתהא המתנה קיימת. אלא סיפא תמיה לן אדר"ל דקתני בטיילה היא אינה מתנה דבריו קיימין דלשעבר משמע והכי קאמר כשקבלתיה לאו לשם מתנה קיבלתיה והודאת בעל דין כמאה עדים לפיכך דבריו קיימין:

מאי לאו דבריו קיימין והדרא למרה. אלמא היכא דאהני דבריו הדרא למרה:

לא דבריו קיימין ולא קני לה. ולמרה נמי לא הדרא כו' והוא הדין דהוה נמי מצי לתרוצי לא דמי לדר"ל דהכא דכיון דאמר לא לשם מתנה קיבלתיה הויא למרה דכי יהיב איניש מתנה אדעתיה דמקבלי לה מיניה ואי לא מקבלי לאו מתנה היא אבל דר"ל לאחר שקבלה בתורת מתנה הפקירה והכי מתרצינן לקמן בשמעתין קשיא אחריתי ומיהו בקשיא קמיתתא דחיה כי האי גוונא ולקמן דלא מצי לדחוייה שניה הכי:

האומר לחבירו. שהיה שותף. עמו בשדה זו:

דין דברים אין לי על שדה זו לא אמר כלום. ולא אבד זכותו:

וקתני לא אמר כלום. דאי אפשי בה לאו לשון הפקר ולא לשון מתנה הוא תיובתא דר"ל ורב ששת דאמר דבריו קיימין:

מדין דברים סילק נפשיה. ובהכי עסקינן דאמר כל הלשונות הללו ביחד הילכך אמרינן כולהו מדין דברים קיימו וה"ק לא אדין ולא אדבר על שדה זו עם שום אדם כי מוחזקת שלי היא ואין לי עסק בה עם שום אדם בדין דברים וידי מסולקות הימנה בדין דברים:

הכותב נכסיו. שכיב מרע בפרק שני דשחיטת חולין (דף לט:). מוקמינן פלוגתא בשזיכה לו שטר מתנה על ידי אחר ושתק ולבסוף צווח רבנן סברי מדאישתיק מינח ניחא ליה וקנאה והשתא הוא דהדר ביה ור"ש סבר הוכיח סופו על תחלתו שלא נתרצה בתחלה:

בשלמא. מדר"ש לא קשיא לר"ל דכיון דאית ליה הוכיח סופו וקנאו שני אי אמרת אי אפשי לשון הפקר הוא הא כי אמר שני אי אפשי בהן כל המחזיק בהן זכה כדר"ל וקנו עצמן בני חורין מן ההפקר דהפקר נינהו ואישתכח דאכלי עבדים זרים תרומה אלא לאו מדאכלי בתרומה שמע מינה לא אמר שני כלום דלאו לשון הפקר הוא ותיובתא דר"ל ודרב ששת דאמר דבריו קיימים והוי הפקר ויצא לחירות דהא זוכה בעצמו מהפקירה:

אלא לת"ק. קשיא לר"ל כיון דלית ליה הוכיח סופו וקנאו שני אי אמרת אי אפשי לשון הפקר הוא הא כי אמר שני אי אפשי בהן כל המחזיק בהן זכה כדר"ל וקנו עצמן בני חורין מן ההפקר דהפקר נינהו ואישתכח דאכלי עבדים זרים תרומה אלא לאו מדאכלי בתרומה שמע מינה לא אמר שני כלום דלאו לשון הפקר הוא ותיובתא דר"ל ודרב ששת דאמר דבריו קיימים והוי הפקר ויצא לחירות דהא זוכה בעצמו מהפקירה:

⁴⁵ רשי, רבינו גרשום, סוגיה מקבילה גיטין לב. גירסת וילנא הדינים הוחלפו.

⁴⁶ שיטה מקובצת

4. כד, ב

רש"י

לבית הספק. דקצת איסורא
בעינא אי עשה אי לאו אי כרת:

"רבי אליעזר אומר:

יקרב, שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר".

לרבי אליעזר, למה לי "חטא"?

הא אומר רבי אליעזר: אשם תלוי בנדבה אתי!

דתנן:

"רבי אליעזר אומר:

מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום" (כריתות כה.).

אמר רב אשי:

רבי אליעזר ד"אמר לו" הוא.

דתנן:

"אלא אומרים לו המתן עד שתפנס לבית הספק" (כריתות כה.).

5. כד, ב

רש"י

(אלא) אשם ודאי. מסתמא לא אקדשיה אי הוה ידע דלא צריך ליה הילכך הקדש טעות הוא אבל אשם תלוי הא ספק הוא ליה והוה סבור דשמא לא חטא ואפי"ה אקדשיה הילכך גלי אדעתיה דלבו נוקפו וגמר והקדישו ולא הוי חולין שנשחטו בעזרה אלא כשאר קדשים שאירע בהן פסול ובשרפה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה (דף כד.).

ה"ג רב אשי אמר משום דמיחזי כזבח פסול. ואשם ודאי קא מתרץ רב אשי דמיחזי שלאחר זריקה אירע בו פסול ואתי למימר קדשים שנפסלו נקברים:

"אם משנשחט נודע לו - ישפוך הדם, והבשר יצא לבית השריפה".

קתני: "הבשר יצא לבית השרפה". אלמא: חולין שנשחטו בעזרה - בשריפה.

ורמינהי:

"אשם ודאי אינו כן,

אם עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר. משנשחט - הרי זה יקבר!"

אמר רבי אלעזר:

תברא, מי ששנה זו לא שנה זו.

אמר רבה:

'אשם ודאי' על 'אשם תלוי' קרמית?!
אשם ודאי: כיון דלא צריך ליה - לא מקדיש ליה.
אשם תלוי: מתוך ש'לבו נוקפו' - גומר ומקדישו.

אלא אי קשיא 'אשם ודאי' על 'אשם ודאי' קשיא:
דקתני: "הרי זה יקבר".

אימא סיפא: "והבשר יצא לבית השריפה!"

הא ודאי תברא!

מי ששנה זו לא שנה זו.

רב אשי:

אמר⁴⁷ משום דמיחזי כזבח פסול.

⁴⁷ שיטה מקובצת, רשי. גירסת וילנא: (רישא דקתני באשם תלוי והבשר יצא לבית השריפה לא קשיא)

6. כד, ב

רש"י

ה"ל ידיעה. ורחמנא אמר ולא ידע הוא דמביא אשם תלוי הא אי ידע לא:
סליחה. זריקה היינו עיקר כפרה דכתיב (ויקרא יז) ואני נתתיו לכם על המזבח וגו':
כל העומד ליזרק כזרוק דמי. בב"ק בפרק מרובה (דף עו:):
הא אינו עומד ליזרק. דהא לא חטא וסופו להוודע קודם זריקה ואיגלאי מילתא למפרע דאינו עומד ליזרק:
כלי שרת. כגון הכא דנתקבל הדם בכלי שרת:

"נזרק הדם והבשר קיים - יאכל."

רבי יוסי אומר:

אפילו הדם בנזק - יזרק,

והבשר יאכל."

ואמאי? הא הויא ליה ידיעה!

אמר רבא:

אמר קרא: "והוא לא ידע ונסלה לו"⁴⁸ (ויקרא ה, יח).

והא לא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה.

"רבי יוסי אומר: אפילו הדם בנזק."

לרבי יוסי, אמאי יזרק? הא הויא ליה ידיעה בשעת סליחה!

אמר רבא:

רבי יוסי סבר לה כרבי שמעון,

דאמר: כל העומד ליזרק - כזרוק דמי.

אימר דאמר רבי שמעון במידי דעומד ליזרק,

אבל האי - אין עומד ליזרק!

אמרי במערבא:

קסבר רבי יוסי: כלי שרת מקדשין בו את הפסול, בתחלה ליקרב.

⁴⁸ והביא איל תמים מן הצאן בערקה לאשים אל המהן וכפר עליו המהן על שגגתו אשר שנגג והוא לא ידע ונסלה לו

7. כד, ב - כה, א

רש"י

גבול שמעתי. מאימתי נאסרת :
 ר' שמעון פוטר. מאותו ואת בנו :
 שחיטה שאינה ראויה. באכילה
 כגון הא דאסירא באכילה דהא
 מחיים נאסרו כולן :
 אמאי פטר ר"ש. שחיטה
 הראויה לאכילה היא :
 וכי תימא קסבר ר"ש עגלה
 בשחיטה כשרה. לכפרתה והויא
 לה שחיטה שאינה ראויה
 לאכילה ומשמע דשחיטה
 במקום עריפה קיימא :
 הכשר בפרה. בפרה אדומה :

"אָשֶׁם וְדַאי - אִינוּ כֵן.
 עַד שְׁלֵא נִשְׁחַט - יֵצֵא וְיִרְעָה בְּעֶדְר.
 מִשְׁנִשְׁחַט - הָרִי זֶה יִקָּבֵר.
 נִזְרַק הַדָּם - הַבָּשָׂר יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה.

שׁוֹר הַנִּסְקָל: אִינוּ כֵן.
 עַד שְׁלֵא נִסְקָל - יֵצֵא וְיִרְעָה בְּעֶדְר.
 מִשְׁנִסְקָל - מוֹתֵר בְּהֵנָּה.

עֲגֻלָּה עֲרוּפָה: אִינוּ כֵן.
 עַד שְׁלֵא נִעְרְפָה - תֵּצֵא וְתִרְעָה בְּעֶדְר.
 מִשְׁנִעְרְפָה - תִּקְבֵּר בְּמִקוּמָה,
 שְׁעַל סִפְּךָ בָּאָה מִתְחַלָּה.
 כִּיפְרָה סִפְּקָה וְהִלְכָה לָהּ."

איתמר:
 עגלה ערופה - אימתי נאסרת?

רב המנונא אמר: מחיים.
 רבא אמר: לאחר עריפה.

בשלמא לרבא - מעידנא דאיתעביד בה מעשה,
 אלא לרב המנונא מאימתי?

כה, א אמר רבי ינאי:
 גבול שמעתי בה, ושכחתי,
 ונסבין חבריאי למימר: ירידתה לנחל איתן אוסרתה.

אמר רב המנונא:
 מנא אמינא לה?
 דתנן:

"השוחט: פרת חטאת,
 ושור הנסקל,
 ועגלה ערופה:

רבי שמעון פוטר,

וחכמים מחייבין" (חולין פא:).

בשלמא לדידי, דאמינא: "מחיים" - בהא פליגי רבי שמעון ורבנן,
 דרבי שמעון סבר: שחיטה שאינה ראויה - לא שמה שחיטה.
 ורבנן אמרי: שחיטה שאינה ראויה - שמה שחיטה.
 אלא אי אמרת: "לאחר עריפה" - אמאי פטר רבי שמעון? שחיטה ראויה היא!
 וכי תימא: סבר רבי שמעון: עגלה בשחיטה כשרה - והתנן:
 "בשר בפרה - פסול בעגלה ערופה.

פסול בפרה - בשר בעגלה ערופה" (חולין כג:).

פרה: בשחיטה - בשרה.

בעריפה - פסולה.

עגלה: בעריפה - בשרה,

בשחיטה - פסולה!"

אישתיק.

לכתר דנפק,
 אמר: מאי טעמא לא אמינא ליה?
 דרבי שמעון סבר עגלה בשחיטה כשרה.

ורב המנונא?

רש"י

אינה כן. באשם תלוי דבהא לא פליגי רבנן אם עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר: **הא איתסרא מחיים.** כשירדה לנחל איתן: **עד שלא נראית לעריפה.** דלא ירדה לנחל איתן: **משנערפה תקבר במקומה.** נערפה אין לא נערפה לא: **תנאי היא.** אי אסורה מחיים אי לא דתנא דבי רבי ישמעאל סבר מחיים אסורה: **מכשיר בפנים.** אשם מצורע: **מכפר.** חטאות ואשמות: **מכשיר בחוץ.** צפרי מצורע: **מכפר בחוץ.** שיער המשתלח ועגלה ערופה: **מה מכשיר.** האמור בפנים עשה בו מכשיר. אשם מצורע כמכפר כשאר חטאות ואשמות: **אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר.** צפרי מצורע דאסורין בהנייה מחיים כמכפר בשעיר המשתלח ועגלה ערופה אלמא סבירא ליה דעגלה ערופה מחיים אסירא דכי היכי דגמר מכשיר ממכפר יליף מכפר ממכפר עגלה משעיר ושעיר ודאי אסור מחיים כשאר קדשים והכי מפרש במסכת קדושין בשילהי האיש מקדש (דף נז.):

אמר לך:
לא נשתמיט תנא דנשמעינן עגלה בשחיטה כשרה, דתימא רבי שמעון היא.

אמר רבא:
מנא אמיןא לה?
מדתנן:

**"עגלה ערופה - אינה כן,
עד שלא נערפה - תצא ותרעה בעדר".**
ואי אמרת: "מחיים" - אמאי תצא ותרעה בעדר? הא איתסרא לה מחיים!

תני: "עד שלא נראית לעריפה".

אימא סיפא: "משנערפה - תקבר במקומה"!

תני: "משנראית לעריפה".

אם כן אימא סיפא: **"שעל הספק באה מתחלה ניפרה ספיקה והלכה לה"!**
ואי "מחיים" - עדיין לא כיפרה ספיקתה.

תנאי היא:
דתניא:

**"נאמר: "מכשיר" ומכפר" בפנים,
ונאמר: "מכשיר" ומכפר" בחוץ.**

**מה מכשיר ומכפר האמור בפנים - עשה בו מכשיר במכפר.
אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ - עשה מכשיר במכפר".**

8. כה, א

רס"י

מתני'

עד שתכנס לבית הספק. ושאר ימות השנה הוא דאיכא למיחש בספק שמא חטא או שום עון או לאו אבל השתא ליכא למיחש דהא כיפר יום הכפורים:

גמ'

להגן עליו. מן היסורין עד שיודע לו:

דלמא אשם תלוי. מדקיל כולי האי דאתי על הספק איכא למימר נמי דדינו כעולה ושלמים דאתו בחובה כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה ואתו בנדבה אשם תלוי נמי אתי בחובה ובנדבה: **גליון.** מאי טעמא דרבי אליעזר אי סלקא דעתך חובה כו'. מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר אשם תלוי בא בנדבה היינו טעמא דאי ס"ד חובה הוא בא אם כן כי מתיידע ליה ודאי אמאי מייתי חטאת והלא כבר יצא ידי חובתו אלא ודאי נדבה הוא כדורון עולה ושלמים. עכ"ל:

מתניתין

רבי אליעזר אומר:

מתנדב אדם אשם תלוי: בכל יום,

ובכל עת שיצא.

הוא היה נקרא: "אשם חסידים".

אמרו עליו על בנא בן בוטא שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום,

חוג מאחר יום ביפורים יום אחד.

אמר: המעון הזה, אילו היו מניחין לי הייתי מביא,

אלא אומרם לי: המתין עד שתכנס לבית הספק.

וחכמים אומרים:

אין מביא אשם תלוי,

אלא על שדונו ברת, ושגגתו חטאת.

חייבי חטאות,

ואשמות ודאין -

שעבר עליהן יום הכיפורים - חייבין להביא לאחר יום הכיפורים.

וחייבי אשמות תלוין - פטורין.

מי שבא בידו ספק עבירה ביום הכפורים, אפילו עם חשיכה - פטור,

שכל היום מכפר.

האשה שיש עליה חטאת העוף ספק, ועבר עליה יום הכפורים - חייבת להביא לאחר יום הכיפורים,

מפני שהיא מנשרת לאכול בזבחים.

חטאת העוף הבאה על הספק אם משנמלקה נודע - תקבר.

גמרא

מאי טעמא דרבי אליעזר?

אי סלקא דעתך: חובה היא - מתיידע ליה, אמאי מייתי חטאת!?

אלא שמע מינה: נדבה היא.

ורבנן?

עולה ושלמים הוא,

דאתו בגדר ונדבה,

אבל חטאת ואשם - חובה ניהו.

ואשם תלוי - היינו טעמא דמייתי מקמי דמתיידע ליה - להגן עליו,

דהתורה חסה על גופן של ישראל.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

דילמא: אשם תלוי כעולה ושלמים,

מה עולה ושלמים - דאתו בחובה ואתו בנדבה,

אשם תלוי נמי דאתי בחובה אתי בנדבה!

אמר ליה:

עולה ושלמים - עיקר בנדבה כתיבי,

אשם תלוי - עיקר בחובה כתיבי.

9. כה, א-ב

[אָמְרוּ עָלָיו עַל בָּבֶא בֶן בּוּטָא שֶׁהָיָה מִתְנַדֵּב אֲשֶׁם תְּלוּי בְּכָל יוֹם, חוּץ מֵאַחַד יוֹם בִּיפוּרִים יוֹם אֶחָד. אָמַר: הִמְעוֹן הַזֶּה, אֵילוּ הָיוּ מְנִיחִין לִי הַיִּתִּי מְבִיא, אֲלֹא אוֹמְרִים לִי: הַמֶּתִין עַד שֶׁתִּכְנַס לְבֵית הַסֹּפֵק].

תְּנִי רַבִּי חֵיִיא קַמִּיה דְּרַבָּא:
"אֲשֶׁם תְּלוּי - בָּא עַל הַדְּבִלָה". כה,ב

אָמַר לִיה:

וְהָאֲנִי תִנּוּ:

"וְחִכְמִים אוֹמְרִים:

אֵינוֹ מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי אֲלֹא עַל דְּבַר שְׂדוּנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת!"

וְאִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - בְּגִדְכֶּה נִמִּי אֶתִּי!

אָמַר לִיה:

מַאי טַעְמָא לָא מִתְנִית?

זִמְנִין סְגִיאִין תְּנִיתָה קָמִי מַר.

וּמַנּוּ? רַבָּה

וְאָמַר לִי: הָא מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא ד'אָמְרוּ לו'".

דְּתִנּוּ:

"אֲלֹא אוֹמְרִים לוֹ הַמֶּתִין עַד שֶׁתִּכְנַס לְבֵית הַסֹּפֵק".

אָמַר רַבָּא:

מַאי טַעְמָא ד'אָמְרוּ לו'?"

אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאֲשִׁים"⁴⁹ (ויקרא ה, יז).

אָמַר רַבָּא:

מַאי טַעְמָא דְרַבְּנָן דְּאָמְרִי: "אֵינוֹ מְבִיאִין אֲשֶׁם תְּלוּי אֲלֹא עַל דְּבַר שְׂדוּנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת?"

יְלַפִּי "מִצְוֹת" (ויקרא ה, יז) "מִצְוֹת"⁵⁰ (ויקרא ד, כז) - מִחֲטָאת חֶלֶב.

מַה לְהֵלֵן - שְׂדוּנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת,

אֶף כָּאן - דְּבַר שְׂדוּנוֹ כֶּרֶת וְשִׁגְגָתוֹ חֲטָאת.

רַבִּי
בא על הנבלה. כלומר על ספק איסור לאו:
לא מתנית. אינך שונה משנה וברייטא:
גליון. לא מתנית למה לא למדת קמיה דרבה והיית יודע כמוני. עכ"ה:
לביית הספק. דקצת איסור כל דהו בעינן:
מאי טעמא דאמרו לו. אשם תלוי בא על איסור כל דהו כגון לאו דנבלה:
דכתיב. באשם תלוי אשר לא תעשינה בשגגה ואשם דאפילו ליכא שגגה אלא במידי דלאו דהיינו שלא תעשינה חייב:

⁴⁹ ואם נפש מי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם ונשא עונו
⁵⁰ ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם

10. כה, ב

רש"י

חמש אשמות. אשם גזילות ומעילות שפחה חרופה ונזיר ומצורע:
אשם תלוי אינו מכפר כפרה גמורה. דלכי מתיידע ליה מייתי חטאת:

ודלא כר"א. דאי כר"א דאמר בא על ספק נבלה נמצא אשם תלוי דספק נבלה מתכפר כפרה גמורה דלכי מתיידע ליה לאו בר חטאת הוא:

אין אחר מכפר כפרתו. שאם מעל בשוגג ולא ידע ועבר עליו יום הכיפורי ואחר כך נודע לו מביא אשם מעילות וכן כולן:

תנו רבנן:

"חמשה אשמות - מכפרין. אשם תלוי - אין מכפר⁵¹."

מאי קאמר?

אמר רב יוסף:

הכי קאמר: חמשה אשמות - מכפרין כפרה גמורה ואשם תלוי - אין מכפר כפרה גמורה. ודלא כרבי אליעזר, דאמר: אשם תלוי בא על הנבלה.

רבינא אמר:

הכי קתני:

"חמשה אשמות - אין אחר מכפר כפרתו, דכי מתיידע ליה מייתי.

אשם תלוי אחר מכפר כפרתו, דלכי מתיידע לא מייתי.

כדתנו:

"חייבי חטאות ואשמות ודאין,

שעבר עליהן יום הכיפורים - חייבין להביא לאחר יום הכיפורים. חייבי אשמות תלוין - פטורין."

⁵¹ שיטה מקובצת. גירסת וילנא: **כפרה גמורה**

11. כה, ב

רפ"י

מנהגי מילי. דאשמות ודאין לא מכפר יום הכיפורים עליהו: מה פשעים דלאו בני קרבן. דפשעים היינו מרדין שמורד ברבו וכן הוא אומר מלך מואב פשע בי (מלכים ב ג): אף חטאים דלאו בני קרבן. כגון נבלה מכפר עליהו יום הכפורים אבל חטאים דבני קרבן כגון חטאות ואשמות ודאין לא מכפר וטעמא דמכפר אתלויין מפרש לקמן:

דלא בא לכפר על עבירות מצוה ידועה. כדאמר בפרק קמא דשבועות (דף ב.) על טומאה שיש בה ידיעה בתחלה כשנטמא ידע ואין בה ידיעה בסוף כשנכנס לא ידע שהוא טמא וכשיצא לא נודע לו שנכנס בטומאה שיביא קרבן שער הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד שיודע שנכנס למקדש טמא ויביא בעולה ויורד אבל נודע לו שחטא ונכנס למקדש בטומאה אינו מכפר הילכך לא מכפר החטאים דבני קרבן משום דזוטרא כפרתיה אבל שער המשתלח דנפישא כפרה דיליה דמכפר על עבירה שנודע לו שחטא כדאמרין בפרק קמא דשבועות (שם): על כל עבירות שבתורה הזדונות והשגגות הודע ולא הודע כוי אימא דעל חטאים דבני קרבן נמי מכפר:

והתודה עליו. בשעיר המשתלח: ומעטיה קרא בשעיר המשתלח. לאשמועי' דאף על גב דנפישא כפרתו אפילו הכי אבני קרבן לא מכפר: על הזדון כשגגה. בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (לעיל דף ט.)
איתמר נמי. כאבני:

"חייבי חטאות ואשמות ודאין" כו'.

קתני:

"חייבי חטאות ואשמות ודאין,

שעבר עליהו יום הכפורים - חייבין להביא לאחר יום הכפורים. חייבי אשמות תלוין - פטורין".

מנהגי מילי?

כי אתא רב דימי אמר רבי אמי אמר רבי חנינא:

אמר קרא: "וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם"⁵² (ויקרא טז, טז).

"חטאים" דומיא ד"פשעים" -

מה פשעים - דלאו בני קרבן,

אף חטאים - דלאו בני קרבן מכפר.

אבל חטאים בני קרבן - לא מכפר

אמר ליה אבוי:

והא כי כתיב הדין קרא, בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב,

דלא מכפר על עבירות דמצוה ידועה.

אבל שעיר המשתלח, דמכפר על עבירות דמצוה ידועה,

אימא לך: אפילו על חטאים דבני קרבן ניהו מכפר!

אלא אמר אבוי:

מהכא: "והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם"⁵³ (ויקרא טז, טז).

חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים דלאו בני קרבן

אבל חטאים דבני קרבן ניהו - לא מכפר.

ומיעטיה קרא בשעיר המשתלח למימרא: דעל חטאים דבני קרבן ניהו - לא מכפר.

אמר ליה רב דימי:

ממאי דהני פשעים לאו בני קרבן ניהו?

דלמא הני דבני קרבן ניהו!

קתני:

"ארבעה מביאין על הזדון כשגגה" (כריתות ח:).

איתמר נמי, כי אתא רבין אמר רבי יוסי אמר ריש לקיש:

"והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם" (ויקרא טז, טז).

חטאים דומיא דפשעים,

מה פשעים - דלאו בני קרבן מכפר,

אף חטאים - דלאו בני קרבן מכפר.

אבל חטאים דבני קרבן - לא מכפר.

אמר אבוי:

אנא נמי מהדין קרא אמרי,

ואקשי לי רב דימי: ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן ניהו? דלמא הני דבני קרבן ניהו!

קתני:

"ארבעה מביאין על הזדון כשגגה!"

אמר ליה רבין:

רוב פשעים - לאו בני קרבן.

אמר ליה: מידי "רוב" כתיב?!

⁵² וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם

⁵³ וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדבר

רָשׁ"י

מִן רִישָׁא דְקָרָא. כְּלוּמַר
מִדְרִישֵׁיהּ דְקָרָא לְגוּפִיהּ וְסִיפִיהּ
מֵייתֵר לְהַךְ דְרִשָׁא:
עוֹנָה בַּהּ. וְהָא מִזִּיד הוּא דְכֹתִיב
בְרִישֵׁיהּ דְקָרָא כִּי דָבַר ה' בְּזֶה
וְגו':

לְאִקְשׁוּיֵי חֲטָאת כו'. וְהִשְׁתָּא
לִיכָא לְמִיפְרָךְ דְרַב דִּימֵי דָאס כֵּן
דְלִבְנֵי קֶרְבֵן קָאֲתִי לֹא לְכֹתוּב
קָרָא פְשְׁעֵיהֶם דְהָא כְּתִיב עוֹנוֹת
וּלְכֹתוּב חֲטָאתֶם דְמִשְׁמַע בְּנֵי
קֶרְבֵן דְסִתֵּם חֲטָאת בְּנֵי קֶרְבֵן
אַלֵּא מְדַכְתִּיב פְשְׁעֵיהֶם מוֹפְנָה
לְדְרוּשׁ דְבְרוּב פְשְׁעֵיהֶם קְמִירֵי:

אַלֵּא אָמַר אַבְיִי:

מְרִישֵׁיהּ דְקָרָא: "וְהִתְנַדְּדָה עָלֶיךָ אֶת כָּל עוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא טז, כא).

וְתַנְיָא:

"עוֹנוֹת" (ויקרא טז, כא) - אֵלּוּ זְדוֹנוֹת.

וְכֵן הוּא אָמַר: "עוֹנָה בַּהּ"⁵⁴ (במדבר טו, לא),

"וְאֵת כָּל פְּשְׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתֶם" -⁵⁵ לְכָה לִי?

לְאִקְשׁוּיֵי "חֲטָאִים" לְ"פְשְׁעִים",

מַה פְּשְׁעִים - דְלָאוּ בְנֵי קֶרְבֵן,

אַף חֲטָאִים - דְלָאוּ בְנֵי קֶרְבֵן.

אַבְל חֲטָאִים דְבְנֵי קֶרְבֵן נִיגְהוּ - לֹא מְכַפֵּר.

⁵⁴ מִי דָבַר ה' בְּזֶה וְאֵת מִצְוָתוֹ הִפְךָ תִּפְרַת הַנֶּפֶשׁ הִיא עוֹנָה בַּהּ

⁵⁵ שִׁיטָה מְקוּבָצֵת. גִּירְסַת וִילְנָא: (כָּל)

12. כה, ב - כו, א

רש"י

"חייבי אשמות תלויו - פטורין".

שאינ מכיר בו. שלא נודע לו שחטא: קמייתא נמי. דחייבי חטאות ואשמות ודאין כו' דחייבין להביא אחר יום הכיפורים ליכא למיפשט לא מדרב דימי ולא מדאביי דשינויא דחיקא הוא דאכתי איכא למיפרך כדמעיקרא: אבל אי ידעי ביה. כגון אשם ודאי שפיר נודע לו:

מנהגי מילי?

אמר רבי אלעזר:

אמר קרא: "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"⁵⁶ (ויקרא טו, ל). חטא שאין מכיר בו אלא המקום - יום הכפורים מכפר.

אמר רב תחליפא אבונה דרב הונא⁵⁷ משמיה דרבא:

קדמייתא - נמי לא תיתי למפישטיה,

לא מדרב דימי,

ולא מדאביי,

אלא מהא: "חטא שאין מכיר בו אלא המקום - יום הכפורים מכפר".

ומינה - "חטא שאין מכיר בו אלא המקום" - הוא דיום הכפורים מכפר,

אבל דידע בה - לא מכפר.

כו, א

⁵⁶ מי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו

⁵⁷ וילנא: (בר תחליפא)

13. כו, א

כ"י

ממונא. דמיחייב לגבוה וכיון
דאפשר לשלם לא פטר ליה יום
הכיפורים דבתשלומי ממון לא
שייכא כפרה:
אתרו ביה. דאיכא מלקות לא
פטר ליה יום הכיפורים:

וְאָמַר רַב תְּחִלְּפָא אָבוּה דְרַב הוּנָא מְשֻׁמְיָה דְרַבָּא:
חַיִּיבֵי מְלָקוּת שְׁעֵבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים - חַיִּיב.

פְּשִׁיטָא! מַאי שְׁנָא מְחַיִּיבֵי חֲטָאוֹת וְאַשְׁמוֹת וְדָאִין?

סְלָקָא דְעֵתְךָ אֲמִינָא:
הֵתָם - מְמוֹנָא הוּא,
אָבֵל הָכָא - דְּגוּפָא הוּא, אִימָא לָא,
קָא מְשַׁמַּע לָן.

וְהָא אָנּוּ תַנּוּ:
"הוֹדְע,
וְלֹא הוֹדְע,
עֲשֵׂה,
וְלֹא תַעֲשֵׂה" (שבועות ב:)

לָא קִשְׁיָא:
הָא - דְּאֲתֵרוּ בֵּיהּ,
הָא - דְּלֹא אֲתֵרוּ בֵּיהּ.

14. כו, א-ב

רש"י

אלא מעתה. כיון דבחטא שאין מכיר בו אלא המקום יוה"כ מכפר: ספק יולדת שעבר עליה יום הכיפורים לא תייתי חטאת העוף על הספק אלמה תנן במתניתין דמייתא: יולדת חוטאת היא במסכת נדה בפרק המפלת (דף לא:) בשעה שהיא כורעת לילד נשבעת שלא תזקק לבעלה: ולא לכפרא מייתא דהא מיכפרה בשעת לידה:

נמי תנינא. דהיינו טעמא דמתייא לאחר יוה"כ משום דלאו לכפרה אתי:

ספק מצורע. מפרש במסכת נזיר בפרק שני נזירים (דף ס.) דמייתי קרבן וכן נזיר שנטמא בספק. ספק מצורע כגון ספק קדם שער לבן לבהרת וטהור ספק בהרת ללבן וטמא:

על ז' דברים. בערכין בפרק יש בערכין (דף טו.).

גג'ג ששל"ץ. סימן שמותם: לא לכפרה. דמנגעו איכפר ליה מצער הנגע נתכפר חטאו:

ספק נזיר. נזיר ספק נטמא ספק לא נטמא דאילו ספק נזיר טהור כגון דאמר הריני נזיר אם תלד אשתי בן ולא נודע לו אם בן אם בת מצי אתווי ואתנווי שאם לא היה נזיר עכשיו יהא נזיר לבסוף ולסוף לי יביא קרבנו כדתנן בפרק הריני נזיר מן הגרוגרות (נזיר יג.) ר' שמעון אומר אמר אם היה בן קיימא הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה: לא נייתי. חטאת העוף הבא על הספק דאמרינן במסכת נזיר בערכין שני נזירים דמייתי:

נזיר חוטא הוא. שציער עצמו מן היין במסכת תענית ב' קמא (דף יא.).

לאו לכפרה מייתי. דהא איכפר ליה שנתנוול בגידול שער:

ספק סוטה. היינו סוטה סתם דספק הוא אם נטמאת אם לא נטמאת:

לא תייתי. מנחת קנאות:

]"אמר רבי אלעזר:

אמר קרא: "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו"⁵⁸ (ויקרא טז, ל). חטא שאין מכיר בו אלא המקום - יום הכפורים מכפר".]

אלא מעתה, (סימן יולדת מצורע נזיר סוטה בעגלה) ספק יולדת שעבר עליה יום הכפורים - לא תייתי,

דהא כפר עליה יום הכפורים,

דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא!

אמר רב הושעיא:

"לכל חטאתם"⁵⁹ (ויקרא טז, טז) - ולא לכל טומאתם.

ולרבי שמעון בן יוחי, דאמר: "יולדת חוטאת היא" - מאי איכא למימר?

יולדת כי קא מייתי קרבן, לאישתרווי באכילת קדשים הוא, ולא לכפרה מתיא.

אמר רב אשי:

אף אנו נמי תנינא:

"האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יום הכפורים חייבת להביא לאחר יום הכפורים מפני שמכשרתה לאכול בזבחים".

אלא מעתה, ספק מצורע שעבר עליו יום הכפורים, לא מייתי, דהא עבר עליה יום הכפורים דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא!

אמר רבי אושעיא:

"לכל חטאתם" (ויקרא טז, טז) - ולא לכל טומאתם.

והא אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן⁶⁰:

על שבעה דברים נגעים באים (סימן: גג'ג ששל"ץ)!

מצורע כי מייתי - לאו לכפרה מייתי,

אלא לאישתרווי באכילת קדשים הוא.

אלא מעתה, ספק נזיר שעבר עליו יום הכפורים - לא מייתי קרבן, דהא כפר יום הכפורים - דחטא שאין מכיר בו אלא המקום הוא!

אמר רבי אושעיא:

"לכל חטאתם"⁶¹ (ויקרא טז, כא) - ולא לכל טומאתם.

ולרבי אלעזר בן הקפר, דאמר: נזיר חוטא הוא - מאי איכא למימר!

נזיר כי קא מייתי קרבן - לאו לכפרה מייתי⁶²,

אלא למיחל עליו נזירות טהרה הוא.

אלא מעתה, ספק סוטה שעבר עליה יום הכפורים - לא תייתי,

⁵⁸ מי ביום הזה וכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו

⁵⁹ וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם

⁶⁰ שיטה מקובצת, מסורת הש"ס. גירסת וילנא: רבי יוחנן

⁶¹ וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם ונתן אתם על ראש השעיר

ושלח ביד איש עתי המדבר

⁶² מחלוקת גדולה של גירסאות. וילנא: (לאישתרווי באכילת קדשים הוא) וההמשך בסוגרים מרובעות.

דְּהָא: כִּפּוּר עֲלֵה יוֹם הַכְּפוּרִים - דְּחֻטָּא שְׂאִינוּ מְכִיר בּוּ אֱלָא הַמְּקוּם!

רַס"י

לברר עון. להודיע אם נטמאת: **ולארץ לא יכופר.** אין לך שום כפרה אלא זו עגלה ערופה על הספק והריגת ההורג על הודאי: **על יוצאי מצרים.** דכתיב אשר פדית והרי כמה יו"כ עברו עליהן ועדיין הן צריכין לכפרה זו אם נמצא חלל ביניהם:

כדכתיב קרא. או הודע גבי יחיד ונשיא וצבור דלא צריכי כולהו איכא למדרש מחד מהנדך או הודע דלא צריך כל אימת דמתידע ליה ואפילו לאחר יוה"כ:

וקא פריך הש"ס הני מצריך צריכי. דאי כתיב גבי יחיד הוה אמינא יחיד בעי ידיעה ודאית שכן קל הוא שכל קרבנו נקבה אבל נשיא דמייתי שעיר זכר בשאר עבירות צבור כל קרבנו זכר אימא החמירו ובספק נמי ליייתי חטאת:

מה לנשיא שכן קל שאינו בשמיעת הקול. דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו:

נשיא יש בקרבנו נקבה. בעבודה זרה דכתיב בעבודה זרה ואם נפש אחת תחטא בשגגה יחיד ונשיא ומשיח במשמע והקריבה עז בת שנתה לחטאת: צבור אין חייבין פר העלם דבר אלא על העלם דבר שהורו להם ב"ד שחלב מותר עם שגגת מעשה שאכלו צבור חלב על פיהן:

לא לכתוב ידיעה ביחיד ותייתי מנשיא וצבור. הא ליכא למימר דליכא למימר לחזר הדין כשאר דוכתי דכי אמרינן מה לנשיא שכן אינו בשמיעת הקול ליכא למימר צבור יוכיחו דהא נשיא וצבור אינן בשמיעת הקול:

לא לכתוב גבי ציבור ולייתי מיחיד ומנשיא. דהכא ודאי נמי אין למידין מצד השוה דכי אמרינן מה לנשיא שכן יש בקרבנו נקבה ליכא למימר יחיד יוכיח דהא שניהן יש בקרבנו נקבה: הכי גרסינן דמאי פרכת דאי משום דיחיד כל קרבנו נקבה צבור יוכיח דאין בקרבנו נקבה ואי משום דאינו בשגגת מעשה יחיד יוכיח דישונו נמי בשגגת מעשה:

אמר רבי הושעיא: "לכל חטאתם" (ויקרא טז, כא) - ולא לכל טומאתם.

אביי אמר⁶³:

בויעל מכיר בו.

רבא אמר:

סוטה כי מתניא, לברר עון קא אתיא.

אלא מעתה, עגלה ערופה שעבר עליה יום הכפורים וכו'!

אמר אביי:

הורג מכיר.

רבא אמר:

אמר קרא: "ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה מי אם בדם שפכו"⁶⁴ (במדבר לה, לג).

רב פפא אמר:

אמר קרא: "כפר לעמך ישראל אשר פדית ה"⁶⁵ (דברים כא, ח).

ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים.

השתא דאמרת: "חטא שאין מכיר בו אלא המקום - יום הכפורים מכפר".

אימא: כי מתידע ליה בתר יום הכפורים נמי לא מייתי חטאת.

אמר רבי זעירא:

לא מצית אמרת,

דכתיב קרא: "ידיעה" - גבי יחיד⁶⁶,

וגבי נשיא,

וגבי צבור.

צריכי.

דאי כתב קרא גבי "יחיד" - הוה אמינא: כולהון מיחיד לא אתאון,

דאיכא למיפרך: מה ליחיד שכל קרבנו נקבה!

נקתוב גבי נשיא ונייתי הנה מנשיא - יחיד מנשיא לא אתי,

דאיכא למיפרך: מה לנשיא שכן אין בשמיעת קול,

תאמר ביחיד שכן ישנו בשמיעת קול!

וצבור מנשיא לא אתי,

דאיכא למיפרך: מה לנשיא שכן בקרבנו נקבה!

נקתוב גבי צבור ונייתי יחיד ונשיא מינה - איכא למיפרך: מה לצבור שכן אין חייבין אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה.

מחדא ידיעה לא אתיא,

תייתי חדא ידיעה מתרתי.

לא נכתוב ידיעה גבי יחיד ותייתי מנשיא וצבור - איכא למיפרך: מה לנשיא וצבור,

שכן אינן בשמיעת קול,

תאמר ביחיד שישנו בשמיעת קול!

לא נכתוב קרא ידיעה גבי צבור ותייתי מידיעה דיחיד ונשיא - איכא למיפרך:

מה ליחיד ונשיא שכן יש בקרבנו נקבה,

תאמר בצבור שאין בקרבנו נקבה!

⁶³ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (אמר אביי)

⁶⁴ ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה מי חדם הוא יחניף את הארץ ולא יכפר לדם אשר שפך בה מי אם בדם שפכו

⁶⁵ כפר לעמך ישראל אשר פדית ה' ואל תתן דם נקי בקרב עמך ישראל ונכפר להם חדם

⁶⁶ שיטה מקובצת. גירסת וילנא: חטאת

רש"י

מה להנך שכן אין עשויין להשתנות. ואף על גב דהך פירכא לאו קולא וחומרא היא הא אמרינן בכל הברש (חולין קטו:) על מה הצד פרכינן כל דהו:
נשיא עשוי להשתנות. דאי עבר מנשיאותו כשאר יחיד הוי:
מצות מצות ילפי מהדדי. יחיד ונשיא וצבור דבכולהו כתיב מצות וילפי כולהו בהך גזירה שוה מהדדי במסכת הוריות (דף ח:) לדבר שחייבין על זדונו כרת וחייבין על שגגתו חטאת הילכך להא מילתא נמי לילפו מהדדי:
לאו על הדין חטא קאתי. כלומר לא על הדין לחודיה קאתי:
אם משנמלקה נודע לה. שלא ילדה:

לא נכתוב גבי נשיא ותייתי מ"ידיעה" דיחיד וצבור, מאי פרכת?

אי משום דאינון⁶⁷ חייבין אלא על העלם דבר כו', יחיד יוכיח (דאינו בשמיעת הקול) דישנו נמי בשגגת מעשה.

ואי משום דיש בכל קרבנו נקבה - צבור יוכיח,

דאינו בקרבנו נקבה,

עד דאית להון ידיעה לא מחייב.

למה לי דכתיב: "ידיעה" גבי נשיא?

אם אינו ענין לגופיה,

דהא אתיאי מיחיד וצבור,

תנהו ענין להיכא דמתידע ליה בתר יום הכפורים דמייתי חטאת.

אביי אמר:

אי דלא כתיב "ידיעה" גבי נשיא, מיחיד וצבור לא אתי,

משום דאיכא למיפרד: מה ליחיד וצבור שפן אין עשויין להשתנות,

תאמר אבנשיא שעשוי להשתנות!?

נוב

אלא אמר אביי:

מהכא: מפדי "מצות" (ויקרא ד, כז) "מצות" (ויקרא ד, כה; כה, יג) ילפי מהדדי,

כיון דילפי מהדדי - למה לי דכתיב שליש ידיעות: גבי יחיד, וגבי נשיא, וגבי צבור?

אם אינו ענין לגופיהו דהא גמרי להן: "מצות" "מצות",

תנהו ענין היכא דמתידע ליה בתר יום הכיפורים הוא דמייתי חטאת.

אימא כי מתידע ליה בתר יום כפורים - הוא דמייתי חטאת,

משום דיום הכפורים לאו על הדין חטא קא אתי,

אבל אשם תלוי דעל הדין חטא קאתי אימא הכי נמי דמיפפר,

דכי מתידע לבתר דקא מייתי אשם תלוי - לא מייתי חטאת.

אמר רבא:

אמר קרא: **"או הודע אליו"**⁶⁸ (ויקרא ד, כג/כח) - מפל מקום.

השתא, דאמר כי מתידע ליה מייתי חטאת - אשם תלוי למה בא?

אמר רבי זירא:

שאם מת - מת בלא עון.

מתקיף לה רבא:

מת - מיתה ממרקת!

אלא אמר רבא:

להגן עליו מן הייסורים.

⁶⁷ רשי, כמה כתיב יד. וילנא ויש הרבה שגם גרסו: בשמיעת הקול ואינו

⁶⁸ או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים וזר תמים

או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא את קרבנו שעיר עזים תמימה ונקבה על חטאתו אשר חטא

15. כו"ב

"חטאת העוף הבא על הספק אם משנמלקה נודע - תקבר".

אמר רב:
וכיפר.

אי הכי, אמאי תקבר?

לפי שאינה משתמרת.

אימת לא משתמרת?
אי מעיקרא - חיה הויא,
אי לבסוף - קמנטר לה.

אלא, מתניתין בנודע לה דלא ילדה,
ובדין הוא דמותרת בהנאה.
ומאי "תקבר"? מדרבנן.

וכי איתמר דרב, על האשה שהביאה חטאת העוף בספק,
אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה - ודאי תעשה ודאי.
שממין שהביאה על לא הודע, מביאה על הודע.
אם משנמלקה נודע שילדה - אמר רב: מזה דמה,
ומוצה דמה,
וכפרה - מותרת באכילה.

רבי יוחנן אמר:
אסורה באכילה,
גזירה שמוא יאמרו: חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת.

תני לוי כותיה דרב:
"חטאת העוף הבאה על הספק,
אם משנמלקה נודע שילדה - ודאי, מזה דמה,
ומוצה דמה,
וכפרה - מותרת באכילה".

תניא כוותיה דרבי יוחנן:
"חטאת העוף הבאה על הספק,
אם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה - תצא לחולין,
או תמכר לחברתה.
אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה - ודאי תעשה ודאי.
שממין שמביאה על לא הודע מביאה על הודע
אם משנמלקה נודע שילדה אסורה אפילו בהנאה
שעל הספק באה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה".

כ"י

שאינה משתמרת. כיון דעל
הספק באה ולא לאכילה הוה
קיימא לא שמרוה יפה ונפסלה
בהסח הדעת שמא נטמאה:
אי מעיקרא. קודם מליקה חיה
הוות ובעלי חיים אינן מקבלין
טומאה:

ובדין הוא דמותרת בהנאה.
דחולין גמורין היא ומשום חולין
בעזרה נמי ליכא למימר דלא
אסרה תורה אלא שחיטה אבל
מליקה לא אבל רבנן גזרו דאסור
בהנאה שמא יאמרו נהנין
מחטאת העוף ספק:

וכי איתמר דרב אהא איתמר.
דתנן בפרק דם שחיטה (לעיל
כב:): האשה שהביאה כו' ועלה
קאי רב ואמר אם משנמלקה
נודע לה כן שילדה ודאי מזה
ומוצה כמשפט חטאת העוף
כדכתיב (ויקרא ה) והזה מדם
החטאת על קיר המזבח והנשאר
בדם ימצה וגו'. הזאה שאוחז
בראש העוף ומעלה ומוריד והדם
ניתז. מיצוי שמקריב ומקיף בית
מליקתו לקיר המזבח וסוחט:

אסורה באכילה. שמא יאמרו
חטאת העוף הבאה על הספק
נאכלת:

ואסורה בהנאה. כשאר חטאת
העוף ספק שאסור באכילה שמא
חולין היא ונבלה היא ובהנאה
נמי אסורה דשמוא קדש היא
וקדש שאינו נאכל אסור בהנאה
אחרת שהרי לכלבים לא
יאכילנו:

שעל הספק כו'. הילכך כמי שלא
נודע דמי:

16. כו, ב - כז, א

רש"י

מתניתין

המפריש שתי סלעים לאשם:

ולקח בהן שני אילים לאשם:

אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו,

והשני - ידעה עד שישתאב,

וימכר,

ויפלו דמיו לנדבה.

לקח בהן שני אילים לחולין,

אחד - יפה שתי סלעים,

ואחד - יפה עשרה זוז.

היפה שתי סלעים - יקרב לאשמו,

והשני למעילתו.

אחד לאשם ואחד לחולין:

אם היה של אשם יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו,

והשני - למעילתו,

ויביא עמה סלע וחומשה.

גמרא

מאי "מעילתו" דקתני רישא: "והשני למעילתו"?

אילמא: איל אשם - למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה,

והכתב: "ואת אשר חטא מן הקדש ישלם,

ואת חמישתו יוסף עליו"⁶⁹ (ויקרא ה, טז).

אלמא: בהדי גזילו מייתי ליה!

ועוד, קתני סיפא: "אחד לאשם ואחד לחולין,

אם היה של אשם יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו,

והשני למעילתו,

ויביא עמה סלע וחומשה".

אלמא: חומש בהדי גזילו מייתי ליה!

אלא, "מעילתו" - מאי?

דאיתנהי מהקדש, דשני⁷⁰ משתי סלעים דאפרשינהו לאשם,

ולקח בהן שני אילים לחולין.

דיפה שתי סלעים מקריב ליה - איל אשם.

ויפה עשרה זוז יחייב ליה למאי דאיתנהי מהקדש,

דהנה ליה גזילו וחומשו.

ומאי "מעילתו"? גזילו.

במאי אוקימתא ל"מעילתו" דרישא? גזילו.

אימא סיפא: "אחד לאשם ואחד לחולין

אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו והשני למעילה ויביא עמה סלע וחומשה".

אלמא: "מעילתו" - איל אשם.

רישא קרי ליה ל"מעילתו" - גזילו.

סיפא קרי ליה ל"מעילתו" - איל אשם!?

כז, א

רישא - דהנה ליה איל דזבן⁷¹ קרן וחומשו קרי ליה ל"מעילתו" גזילו.

סיפא - דלא הוי איל דזבן קרן וחומשו, קרי ליה איל אשם "מעילתו" ויביא עמה סלע וחומשה.

מתני' שתי סלעים. זהו דין אשם דכתיב בערכך כסף שקלים בשקל הקדש לאשם: והשני ידעה. לפי שנקח ממעות אשם לשם אשם: לקח בהן שני אילים לחולין. לאכילה ומעל במעות ויצאו לחולין ויש עליו לשלם אשם של עשרה זוז לקרן וחומש של אשם ראשון ואשם בשתי סלעים לאשם מעילות אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים ואחד מהן עשרה זוז היפה שתי סלעים יקרב לאשם מעילות והשני היפה עשרה זוז יקרב למעילתו מפרש בגמ' יקרב בשביל אשם ראשון והרי נפטר מקרן וחומש והשתא קרי למעילתו גזילו: אחד לאשם ואחד לחולין. מעל בסלע אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לשמו הראשון שהרי לשמו נלקח וממעות שהופרשו לו: והשני. שהוא חולין יקרב למעילתו לאשם מעילתו והשתא קרי לאיל האשם של אשם מעילות מעילתו: ויביא עמה סלע וחומשה. קרן שמעל בו ויפלו לנדבה שהרי ממותר אשם הראשון בא: יביא סלע וחומשו. מביתו שמה ששיבח אשם בשתי סלעים שבח הקדש הוא:

גמ' אילמא איל אשם. של אשם מעילות: למימרא דחומש בהדי איל אשם מייתי ליה. אם הביא אשם שהוא שוה על ב' סלעים כדי חומש הקרן נפטר מן החומש והכתב כו': ועוד מדקתני סיפא. היכא דמעל בסלע והשני יקרב למעילתו דעייכ האי למעילתו איל לאשם מעילות הוא דהא קתני ויביא עמה סלע וחומש לקרן וחומש:

אלמא חומש בהדי קרן מייתי ליה. והאי דהדר ומקשי ממתני' דלא תימא קרא אישתי בדנהנה מקדשי בדק הבית או מהקדש עולה הילכך חומשו כי מייתי ליה בהדי איל אשם לא נפיק דחומש כי קרן בעי מהוי אבל האי דקרן גופיה אשם הוה כי מייתי חומש בהדי אשם של מעילה שפיר דמי. תא שמע מסיפא:

אלא מאי למעילה דרישא גזילו. הוא האשם הראשון דאיתנהי האי מהקדש דידיה בשתי סלעים שהפרישו לשמן וילקח בהן שני אילים לחולין דיפה שתי סלעים מקריב ליה לאיל מעילות והוא לאשמו דקתני במתני' והיפה עשרה זוז יחייב ליה למאי דאיתנהי מהקדש כלומר קריבנו לאשמו הראשון והיו תשלומין לקרן וחומש שמעל בהן והיינו לאשמו דקתני מתני' אימא סיפא כו'. על כרחיך לאשמו דסיפא הוא אשם ראשון שהרי איל זה לשמו נלקח ולמעילתו הוא אשם מעילות ולא לתשלומי הקרן דהא קתני יביא סלע וחומשו לתשלומי קרן וחומש:

רישא קרי גזילו למעילתו סיפא קרי לאיל אשם מעילתו. בתמיה: ומשני אין רישא דהוה איל רוב כו'. על כרחיך תנא דמתני' הוצרך לחלק בשמותיהן של שני אשמות הללו לפי שהאחד בא לחובת אשמו הראשון והשני לאשם מעילות לפיכך קרא לאחד מהן אשמו ולאחד מהן מעילתו הילכך רישא דהוה איל רובן קרן וחומשו קרא את הקרב לאשמו מעילתו כלומר קרן שמעל בו וחומשו להודיע דמה שהוא מביא אשם בעשרה זוז משום מעילה וחומשה הוא ואת הקרב לאשם מעילות קרא אשמו סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומש דהאיל יפה שתי סלעים והקרן והחומש אינו עולה אלא סלע וחומש ואין האיל קרב בשביל תשלומי גזילתו אלא בשביל איל אשם קוררו מעילתו על שם אשם מעילות:

⁶⁹ ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו יוסף עליו ונתן אותו למהן והכהן יכפר עליו באיל האשם ונסלח לו

⁷⁰ שיטה מקובצת והגהות הבת. גירסת וילנא: וישנו ... דאפרישנו

⁷¹ שיטה מקובצת, מסורת השי"ס. גירסת וילנא: רובן ... קרו ... רובן

17. כז, א

רז"י

בכינוס חומשין. כגון מעל בבי סלעים דאשם כמה פעמים עד שיעלו החומשים לבי סלעים מהו שיקח מהן אשם למעילתו. בכנוס חומשין כגון הפריש ב' סלעים לאשם ומעל בקרן ד' פעמים שיעלו החומשין לשת' סלעים מהו שיתכפר בחומשין לבדו שיקנה בהן איל והקרן יפול לנדבה דהא מותר הוא מרבי: **שבח הקדש**. כגון לקח איל בסלע והוקרו טלאים ועמדו על שתיים:

דלא אפרשיה. בשעת הפרשה לא היה שוה אלא סלע אבל בכינוס חומשין הא אפרשיה זה שהפרישו לשם אשם כל שעה ומכח אשם באו אימא מתכפר: **ושמע מינה אדם מתכפר**. מדקתני יקרב לאשמו: **דהא חסר ליה תמניא זוזי**. שהוציאו בפיתומו סלע: **תיש**. מסיפא דהא ברייתא דפיטום: **ואשבחיה בתלתא ושוה תמניא**. ולקמן פריך סוף סוף שמע מינה דאדם מתכפר באותו זוז שהשביח ההקדש בלא חסרונו:

בעי רב מנשיא פר ג'דא: בכינוס חומשין - מהו שיתכפר?

מי אמרין: אם תימצי לומר אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דקטרח קמיה, אבל הכא - דלא קטרה, לא מתכפר?

או דלמא:

אם תימצי לומר: אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה, אבל הדין, כינוס חומשין דאפרשיה, איכא למימר מתכפר?

דאיבעי להו:

מתכפר בשבח הקדש,

או לא?

תא שמע:

"המפריש שני סלעים לאשם ולקח בהן שני אילים לאשם.

היה אחד מהן יפה שתי סלעים - יקרב לאשמו.

והשני - ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדבה".

מאי לאו דזבן בארבע איל, ושבח דשוי תמניא.

ושמע מינה: אדם מתכפר בשבח הקדש.

לא!

הכא במאי עסקינן: דאזיל רועה גביה.

תא שמע:

"לקח איל בסלע, ופטמו והעמידו על שתיים - בשר".

שמע מינה:

אדם מתכפר בשבח הקדש.

לא!

פטמו שאני,

דהא חסר ליה תמניא.

תא שמע:

"לקח איל בסלע, והרי הוא בשתיים - בשר".

הכא נמי כשפטמו.

אי הכי,

היינו רישא!

רישא - דזבן בארבע ואשבחיה בארבעה אחרינא, דחסר ליה תמניא.

סיפא - דזבין איל בארבע ואשבחיה בתלתא ושוי תמניא.

אי הכי,

אימא סיפא: "ישלם סלע" - הא חסר ליה שבע!

מאי "ישלם"? תשלום דסלע.

ואי סבירא ליה, דאין אדם מתכפר בשבח הקדש,

כי יהיב תשלום דסלע - מאי הוי?

איל בן שתי סלעים בעינן - וליכא!

לעולם קסבר: אדם מתכפר בשבח הקדש.

אי הכי, תשלום דסלע לא יתן!

רש"י

תשלומי דסלע. זוז אחד להשלים סלע שני ואי קשיא לוקמה כגון דאזיל גביה רועה הא ליכא למימר מדקתני ישלם סלע לגזבר מביתו ואי דאזיל גביה רועה אמאי ישלם הא שוה בשעת הפרשה בי סלעים ואי דיהביה ניהליה בחנם מאי איכפת לן הא לא בעינן אלא שוה שתי סלעים והרי שוה שתי סלעים והקדש לא השביח בו כלום:
איל. שקנו בשתי סלעים ליכא:
מאי הוי עלה. דהאי שינוייה דחיקא הוא דאי אדם מתכפר בשבח הקדש תשלום סלע לא הוי:
תא שמע. דמתכפר: ה"ג בתוספתא בשעת הפרשה יפה סלע ובשעת כפרה יפה שתי סלעים יצא:

היינו טעמא: דקיהיב תשלומין דסלע, גזירה שמיא יאמרו: איל פחות משתי סלעים מכפר.

מאי הוי עלה?

תא שמע:

"בשעת הפרשה - יפה סלע,

בשעת כפרה - יפה שתי סלעים -

יצא.

בשעת הפרשה - יפה שתי סלעים,

ובשעת כפרה - יפה סלע -

לא יצא"72.

18. כז, א

רש"י

בעי כו'. רבי אלעזר לא שמיעא ליה הך ברייתא:
ולא שמע הלכה זו ממני.
 בתמיה:
ועל הדא אמרה. במסכת מנחות
 בפרק התודה (דף עט:):
אינן טעונות לחם. התם מפרש
 טעמיה:
לא שנו. דולד אינו טעון לחם
 אלא לאחר כפרה שכבר הקריב
 את אמו ויצא ידי נדרו אבל לפני
 כפרה יקריב זה במקום אמו
 לחובת נדרו וטעון לחם אלמא
 אדם מתכפר בולד דהיינו שבח
 הקדש:
בעלי חיים נדחין. מעל גבי
 המזבח או לא כגון שעירי יום
 הכיפורים ומת אחד מהן מהו
 שיקריב חבירו ויביא אחר עמו
 מי אמרינן נדחה זה במיתת
 חבירו או לא ואי קשיא לפשוט
 ליה מדקיי"ל (תמורה דף כא:)
 חטאת שכיפרו בעליה מתה
 אלמא נדחין הלכה למשה מסיני
 הוא ואין למידין הימנה:
ואינה קריבה. הואיל ומתחלה
 נדחית שהיתה חציה חולין
 כשהקדישה לא היתה ראויה
 לכך: ה"ג שמע מינה תלת שמע
 מינה בעלי חיים נדחין ושמע
 מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי
 וש"מ יש דחוי בדמים. ותו לא
 מידי שמע מינה קדושת דמים
 מדחה בהמה שאינה ראויה
 ליקרב והקדישה לדמים כיון
 דאמר תסתאב ונוהג בה מנהג
 דחוי דשוב אינה חוזרת ונראה
 דלא תימא אין תורת דיחוי
 נוהגת אלא בקדושת הגוף שהרי
 זו כשהוקדשה חציה לא
 הקדישה אלא לדמיה וקאמר
 אינה קריבה קדושת דמים
 מדחה ויש דחוי בדמים חדא
 מילתא היא אלא שנשתנה לשון
 הגירסא:

בעי רבי אלעזר:
 אדם מתכפר בשבח הקדש,
 או לא?

אמר רבי יוחנן:
 כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני?!

מפלל דאמר רבי יוחנן.

אין.
 ועל הדא אמרה:
 דתנן:

"ולד תודה ותמורתה,

וכו המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה - אין טעונה לחם" (מנחות עט:).

ושלח רבי חנינא משמיה דרבי יוחנן:
 לא שנו אלא לאחר כפרה, דולד אין טעון לחם.
 אבל לפני כפרה - טעון לחם.
 אלמא קסבר: מתכפר בשבח הקדש.

בעי רבי אלעזר:
 בעלי חיים נדחין,
 או לא?

אמר רבי יוחנן:
 הרי כמה שנים גדל זה בינינו ולא שמע הלכה זו ממני?!

מפלל: דרבי יוחנן אמרה.

אין,
 דאמר רבי יוחנן:
 בהמה של שני שותפין,
 הקדיש חציה,

וחזר ולקח חציה והקדישה - קדושה ואינה קריבה.
 ועושה תמורה - ותמורתה פיוצא בה.

שמע מינה תלת:
 שמע מינה: בעלי חיים נדחין.
 ושמע מינה: קדושת דמים מדחה.
 ושמע מינה: יש דיחוי בדמים.

19. כז, א

רפ"י

הוזלו טלאים בעולם. ואינו מוצא אלא בפחות משני סלעים: במחוסרי כפרה. כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שכפרתן מעכבתן מן הקדשים ואין להם תקנה אלמא היכא דנתנה תורה קצבה אין לו תקנה עד שיביא באותה קצבה: לא לימדנו. לאחרים:

בעי רבי אלעזר: הוזלו טלאים בעולם - מהו?

מי אמרין: "מבחר נדרים"⁷³ (דברים יב, יא) בעינן, והא איכא. או דילמא: "כסף שקלים"⁷⁴ (ויקרא ה, טו) בעינן, וליכא?

אמר רבי יוחנן: כמה שנים גדלנו בבית המדרש ולא שמענו הלכה זו.

ולא?! והאמר רבי יוחנן אמר רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה? שמא יוזלו טלאים, ואין להן תקנה לאכול בקדשים!

אימא: לא לימדנו הלכה זו.

והא רבי זירא בר אדא מהדר תלמודיה כל תלתין יומין קמיה!

אימא: לא נתבקשה הלכה זו ממנו בבית המדרש.

⁷³ והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשמן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדרים אשר תדרו לה'

⁷⁴ נפש מי תמעל מעל וחסאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לה' איל תמים מן הצאן בערךף כסף שקלים בשקל הקדש לאשם

20. כז, א

רס"י

גופא:

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי:
מפני מה לא נתנה קצבה במחוסרי כפרה?
שמה יוולו טלאים, ואין להם תקנה לאכול בקדשים.

מתקיף לה אביי:

אלא מעתה, חטאת חלב ונתן לה קצבה,
דלכפרה אתיא, ולא לאישתרוי באכילת קדשים הוא!

מתקיף לה רבא:

אלא מעתה, אשם נזיר להוי ליה קצבה, דלבטלה הוא דאתי.
דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי:
אין לה דבר שהוא בא לבטלה,
אלא אשם נזיר בלבד!

קשיא!

21. כז, ב

רש"י

מתניתין כז, ב

מתני'

לא יביאנו בנו אחריו. על חיוב שלו ואין צריך לומר על חטא האב דאין כפרה לאחר מיתה:

גמ'

מן הקלה על החמורה. לא יצא זה מידי עבירה קלה כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת בית דין: **בבהמה שהפריש אביו.** על עבירה חמורה כגון חלול שבת: תלתא זימני כתיב גבי חטאת קרבנו חד בנשיא ותרין ביחיד: **אינו מגלח נזירות על בהמת אביו.** שהפריש אביו לנזירתו: **בזמן שהן סתומין.** שלא פירש אלו לקנות חטאת ואלו לקנות עולה והכי מפרש בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו (נזיר כז:): **לא מעל ולא כיפר.** מפרש לקמיה: **הרי זה מעל.** שהוציא מעות הקדש לחולין דשינו לדבר אחר: **כיון דלא מצי מעיל.** דאינו יכול להוציא לחולין ולא לשנותה אף דמשני לה בקדושתה קיימא דהקדש שאינו בעל מום לא יצא לעולם לחולין: **אבל מעות.** דשייכא בהו מעילה ונפקי לחולין וכפר אי עבר אימא בתחלה נייתי: **קמ"ל.** קרבנו על חטאתו:

המפריש חטאתו ומת - לא יביאנו בנו אחריו⁷⁵. לא יביאנו מחטא על חטא.

אפילו הפריש על חלב שאכל אמש - לא יביאנה על חלב שאכל היום. שניאמר: "קרבנו ... על חטאתו"⁷⁶ (ויקרא ד, כג) - עד שיהא קרבנו לשם חטאתו.

גמרא

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"קרבנו" (ויקרא ד, כג) - בקרבנו הוא יוצא,

ואינו יוצא בקרבן אביו.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש אביו, מן הקלה על החמורה, או מן החמורה על הקלה.

אבל יוצא בקרבן שהפריש אביו, מן הקלה על הקלה,

או מן החמורה על החמורה?

תלמוד לומר: "קרבנו" - בקרבנו הוא יוצא,

ואינו יוצא בקרבנו של אביו.

יכול לא יצא בקרבן אביו בבהמה שהפריש, אפילו מן הקלה על הקלה, או מן החמורה על החמורה?

שהרי אין מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו,

אבל יוצא במעות שהפריש אביו, אפילו מן הקלה על החמורה,

או מן החמורה על הקלה,

שהרי אדם מגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו - בזמן שהן סתומים,

ולא בזמן שהן מפורשין?

תלמוד לומר: "קרבנו" - בקרבנו הוא יוצא,

ואין יוצא בקרבן אביו.

יכול לא יצא אפילו במעות שהפריש, אפילו מן הקלה על הקלה,

או מן החמורה על החמורה.

אבל יוצא בקרבן שהפריש לעצמו, אפילו מן החמורה על הקלה,

או מן הקלה על החמורה?

תלמוד לומר: "קרבנו ... על חטאתו" - עד שיהא קרבנו לשם חטאו⁷⁷.

יכול לא יצא בקרבן עצמו בבהמה שהפריש לעצמו, אפילו מן הקלה על הקלה, או מן החמורה על החמורה,

שכן אם הפריש בהמה על החלב והביאה על הדם,

על הדם והביאה על החלב - הרי לא מעל, ולא כיפר.

אבל יוצא במעות שהפריש לעצמו: מן הקלה על הקלה,

ומן החמורה על החמורה,

או מן החמורה על הקלה,

ומן הקלה על החמורה.

שכן אם הפריש לעצמו מעות: על החלב והביאן על הדם,

על הדם והביאן על החלב - הרי מעל, וכיפר.

תלמוד לומר: "קרבנו ... על חטאתו" - עד שיהא קרבנו לשם חטאו.

מאי "לא מעל ולא כיפר"?

תרגמא רב שמואל בר שימי קמיה דרב פפא:

הכי קאמר: כיון דלא מצי מעיל, כפורי נמי לא מכפר, הואיל וכך לא מצי משני.

אבל מעות כיון דאי משני - מעיל ומייתי קרבן מעילה,

אימא בתחלה נמי מייתי,

קא משמע לן.

⁷⁵ שיטה מקובצת, מסורת הש"ס וכך הגירסה במשניות. גירסת וילנא: תחתיו ... אל

⁷⁶ או הודע אלו חטאתו אשר חטא בה והביא את קרבנו שעיר עזים זכר תמים

⁷⁷ שיטה מקובצת

22. כז, ב

רפ"י

מִתְנִיתִין

מְבִיאִין מִהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁבָה - שְׁעִירָה.

מִהֶקְדֵּשׁ שְׁעִירָה - כְּשֶׁבָה.

וּמִהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁבָה וּשְׁעִירָה - תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה.

וּמִהֶקְדֵּשׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה - עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

בִּיצַד?

הַפְּרִישׁ לְכֶשֶׁבָה אוֹ לְשְׁעִירָה, הָעֵנִי - יָבִיא עוֹף.

הָעֵנִי - יָבִיא עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

הַפְּרִישׁ לְעֲשִׂירֵית הָאֵיפָה, הָעֲשִׂיר - יָבִיא עוֹף.

הָעֲשִׂיר - יָבִיא כְּשֶׁבָה וּשְׁעִירָה.

גְּמָרָא

מָנָא הֵנִי מִיְלֵי?

דְּתַנּוּ רַבָּנָן:

"מִחֲטָאתוֹ"⁷⁸ (ויקרא ה, 1),

"מִחֲטָאתוֹ"⁷⁹ (ויקרא ה, 1),

"עַל חֲטָאתוֹ"⁸⁰ (ויקרא ה, 1) - מַה תִּלְמַד לִזְכָּר?

מִנֵּין אַתָּה אוֹמֵר שֶׁמְבִיאִין מִהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁבָה: שְׁעִירָה,

וּמִהֶקְדֵּשׁ שְׁעִירָה: כְּשֶׁבָה,

וּמִהֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁבָה וּשְׁעִירָה: תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה,

וּמִהֶקְדֵּשׁ תּוֹרִין וּבְנֵי יוֹנָה: עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

בִּיצַד?

הַפְּרִישׁ לְכֶשֶׁבָה וּלְשְׁעִירָה וְהָעֵנִי - יָבִיא עוֹף.

הָעֵנִי - יָבִיא עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

הַפְּרִישׁ עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה וְהָעֲשִׂיר - יָבִיא עוֹף.

הָעֲשִׂיר - יָבִיא כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה.

הַפְּרִישׁ כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה וְנִסְתָּאבוּ - אִם רָצָה יָבִיא בְּדַמֵּיהֶן עוֹף.

הַפְּרִישׁ עוֹף וְנִסְתָּאב - לֹא יָבִיא בְּדַמֵּיו עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה,

שְׂאִין לְעוֹף פְּדִיוֹן.

לָכֵן נֶאֱמַר: "מִחֲטָאתוֹ" (ויקרא ה, 1) "מִחֲטָאתוֹ" (ויקרא ה, 1) "עַל חֲטָאתוֹ" (ויקרא ה, 1).

וְאֵיצְטְרִיד לְמַכְתָּב "מִחֲטָאתוֹ" - גְּבִי כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה.

וְאֵיצְטְרִיד לְמַכְתָּב גְּבִי עוֹף.

דְּאִי כְּתִיב קָרָא גְּבִי הֶקְדֵּשׁ כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה - הוּא אֲמִינָא: הַפְּרִישׁ כְּשֶׁבָה כִּי מֵיעֵנִי,

מִהֲלִין מְעוֹת נַחֲלִינוּן עַל עוֹף, הִנֵּיתִי עוֹף,

דְּכֶשֶׁבָה וְעוֹף תְּרוּיָהוּ מֵינִי דְדָמִים נִינְהוּ.

אָבֵל עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה דְלָאוּ מֵינִי דְדָמִים נִינְהוּ, אִי לֹא כְּתִיב קָרָא "מִחֲטָאתוֹ" גְּבִי עוֹף -

הוּא אֲמִינָא: כִּי מִפְּרִישׁ מְעוֹת לְקִינוּ וּמֵיעֵנִי לֹא מֵיִתִּי עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה, דְלָאוּ מֵינִי דְדָמִים הוּא,

אָלֹא מֵיִתִּי עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה - מִן בֵּיתֵיהּ,

וְהִלִּין מְעוֹת דְאֶפְרִישׁ - יִפְלוּ לְנֶדְבָה.

אֲהֲכִי הִדֵּר כְּתִיב קָרָא: "מִחֲטָאתוֹ" גְּבִי עוֹף לְמִמָּרָא דְמִהֶקְדֵּשׁ דְעוֹף נְמִי מֵיִתִּי עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

⁸¹ וְאֵיצְטְרִיד לְמַכְתָּב: "עַל חֲטָאתוֹ" גְּבִי עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה.

וְהֲכִי קָאָמַר: כִּי מִפְּרִישׁ לְעֲשִׂירֵית הָאֵיפָה, וְאֶדְמֵיִתִּי הָעֲשִׂיר - נוֹסִיף עֲלֵיהוֹן וְנִיִּיתִי עוֹף.

הָעֲשִׂיר - נוֹסִיף עֲלֵיהוֹן וְנִיִּיתִי כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה.

וּמֵאִי טַעְמָא כְּתִיב: "עַל חֲטָאתוֹ" גְּבִי עֲשִׂירֵית הָאֵיפָה, וְלֹא גְּבִי עוֹף?⁸²

⁷⁸ וְהִבִּיא אֶת אֲשַׁמוּ לוֹ: עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָה מִן הַצֹּאן כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה עוֹזִים לְחֲטָאת וּכְפָר עֲלָיו הִכְהוּ מִחֲטָאתוֹ

⁷⁹ וְאֶת הַשְּׂנִי יַעֲשֶׂה עִלָּה כְּמִשְׁפֵּט וּכְפָר עֲלָיו הִכְהוּ מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ

⁸⁰ וּכְפָר עֲלָיו הִכְהוּ עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאֲחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהִזְתָּה לִכְהוּן מִמִּנְחָה

⁸¹ הגהות הבי"ח

⁸² הגהות הבי"ח

מתני'
מביאין מהקדש כשבה שעירה.
שאם הפריש מעות לקנות כשבה
(או שעירה) לחטאתו אם רצה
יקח מהן שעירה:
הפריש כשבה או שעירה.
כלומר מעות לכשבה או לשעירה
העני יביא בהן עוף והשאר
חולין:
העשיר יביא כשבה. ויוסיף עוד
מביתו על דמי עשירית האיפה:

גמ'
ונסתאבו אם רצה יביא בדמיו
עוף. כגון אם העני:
שאינו לעוף פדיון. שפדיון לא
נאמר אלא בבהמה:
מחטאתו על חטאתו. בקרבן
עולה ויורד כתיב (ויקרא ה) גבי
כשבה ושעירה מחטאתו דמשמע
מקצת חטאתו כלומר אם העני
יביא עוף ממקצת דמים הללו
וגבי עוף כתיב (שם) מחטאתו
דמשמע דאם העני יביא במקצת
דמי עוף עשירית האיפה וגבי
עשירית האיפה כתיב (שם) על
חטאתו דמשמע דאם העשיר
יוסיף על הדמים הללו ויביא עוף
או אם העשיר יותר יביא כשבה
או שעירה:

הפריש כשבה. כלומר מעות
לקנות כשבה:
אהכי הדר כתיב מחטאתו גבי
עוף. לאשמועינן דממקצת דמי
עוף יביא כפרתו כגון עשירית
האיפה:
ומאי טעמא כתיב על חטאתו גבי
עשירית האיפה. ולא כתביה גבי
עוף:
דאי כתיב על חטאתו גבי עוף.
ולא כתביה גבי עשירית האיפה:
הוה אמינא כו'. אבל הפריש
מעות לעשירית האיפה והעשיר
אימא אילו העשיר (טובא) יביא
עוף כמשפטו מביתו ואם העשיר
טובא יביא כשבה או שעירה
מביתו והנך מעות דעשירית
האיפה יפלו לנדבת ציבור אהכי
כתיב בעשירות כשבה או
שעירה:

רס"י

ובדלות. העוף מחטאתו לאשמועין דאם העני עוד יביא עשירית האיפה במקצת הדמים: **גבי דלי דלות.** עשירית האיפה על חטאתו למידרש דמוסיף עליהו וליתי עוף אע"ג דמין דמים הוא ולא דמי לעשירית האיפה אפי' הכי יביא עוף ואם עוד העשיר יביא כשבה: **שהפריש קן.** תורין:

דאי כתיב **"על חטאתו"** גבי עוף - הוה אמינא: כי מפריש מעות לקינו והעשיר - הוא דמוסיף עליהון ומייתי כשבה או שעירה, דתרוייהו מיני דמים נינהו. אכל הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר אימא⁸³: אי לא העשיר טובא - ניתי עוף, ואם העשיר טובא - ניתי כשבה או שעירה, והלין מעות דאפריש יפלו לנדבה.

אהכי כתיב קרא בהדין חטאת בעשירות ודלות **"מחטאתו"**. וגבי דלי דלות **"על חטאתו"**, למדרש כדאמרינן.

⁸³ הגהות הב"ח. גירסת וילנא: (הלין דמפריש)

23. כז, ב - כח, א

רפ"י

לכבשתו. כלומר במקום כבשתו שרצה להקריב קרבן עני: והעני הואיל ונדחה. שבשעה שהפרישו לא היה ראוי להקריבו דר' אושעיא לטעמיה דאמר לקמן מטמא מקדש עשיר והביא קרבן עני לא יצא: ידחה. לעולם:

קדושת דמים מדחה. משהוקדש בתחלה לדמים כמו זה שתחלתו לא קדש אלא לדמיו דהא עשיר הוה מדחתו קדושת דמים לעולם מקדושת מזבח וא"ת הלא אין פדיון דמים לעוף ה"מ היכא דנראה להקריב בשעת הפרשה כגון אם הפרישו בעניות ונסתאב אבל זה לא חלה עליו. קדושת מזבח מעולם:

וש"מ דיחוי מעיקרא. דלא נראה מעולם דלא חל עליו קדושת מזבח מעולם ונדחה הוי דיחוי לעולם וכ"ש נראה ונדחה פשיטא לן בכל דוכתא דשוב אינו חוזר ונראה:

קודם לפסח. כדי נסבא: ילדה. אפילו זכר ירעה דמכח קדושה דחוייה בא: שמע מינה. מדר"ש:

מת אחד מהן. משעירי יוה"כ מביא חברו מן השוק שלא בהגרלה ויקרב זה הנותר אם של שם הוא דאין בעלי חיים נדחין אע"ג דאבד בן גילו ונדחה זה חוזר ונראה ואין דיחוי אצל בעלי חיים:

אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: מטמא מקדש עשיר שהפריש קן ^לְכַבְּשֶׁתוּ וְהָעֵנִי - הואיל ונדחה - ידחה.

אמר רב הונא בר רב יהושע:

שמע מינה תלת:

שמע מינה: בעלי חיים - נדחים.

וקדושת דמים - מדחה⁸⁴,

ודחוי מעיקרא - הוי דחוי.

מתיב רב עוקבא בר חמא:

"המפריש נקבה לפסחו קודם הפסח - תרעה עד שתסתאב,

ותמכר,

ויביא בדמיה פסח.

ילדה זכר - ירעה עד שישתאב,

וימכר,

ויביא בדמיו פסח.

רבי שמעון אומר:

הוא עצמו יקרב פסח."

שמע מינה: בעלי חיים - אינם נדחים!

אמרי דבי רבי אושעיא:

כי אמרינן לרבנן

דרבי שמעון סבירא ליה: בעלי חיים - אינן נדחין,

והגרלה אינה מעפכת.

דתניא:

"מת אחד מהן - מביא חברו שלא בהגרלה,

דברי רבי שמעון."

אלמא קסבר: בעלי חיים - אינן נידחין,

והגרלה - אינה מעפכת.

⁸⁴ רשי שיטה מקובצת. גירסת וילנא: נדחה

24. כח, א

כ"י

אמר רב חסדא:
אין הקינין מתפרשות,
אלא: אי בלקיחת בעלים
אי בעשיית כהן.

אין הקינין מתפרשות. אי זה לעולה ואי זה לחטאת:
אלא או בלקיחת בעלים. אם לקח זה לשם עולה וזה לשם חטאת אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן דקבעתה השם:

או בעשיית כהן. שאם לא הפרישוה הבעלים בשעת לקיחה יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת ואף על גב דהפרישוה בין לקיחה לעשייה לא קבעו השם ויכול כהן לשנותן ולעשות את החטאת עולה:
ולקחה שתי תורים וגו'. אחד לעולה ואחד לחטאת וגבי עשייה נמי כתיב ועשה הכהן את האחד וגו'.

ואין השם עושהו חטאת. שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם זה לעזאזל לא קבע עליהן השם ויכול להחליף:

במקום שלא קדש הגורל. בכל הקרבנות:

אף השם נמי. שקדש השם בשאר הקרבנות אף על גב דלאו שעת לקיחה ועשייה היא וקתני קדש השם סתמא ואפי' קינין שקדש השם:

אי בלקיחה אי בעשייה. כגון גבי קינין:

ואמר. אחר שהעשיר אלו לחטאת ואלו לעולה וטעה שהואיל והעשיר חייב להביא חטאת בדמיו מוסיף מעות מביתו על דמי חטאת ומביא חובתו בהמה ודמי עולה ילכו לנדבה ואינו מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו דקבע שם עולה על המעות ואינו יכול לשנותן לחטאת והא הכא כשהפריש המעות לא לקיחה ולא עשייה היה וקתני דקבע עליהן השם:

אמר רב שימי בר אשי:
מאי טעמא דרב חסדא?
דכתיב: "ולקחה שתי תורים"⁸⁵ (ויקרא יב, ח) וגומר,
"ועשה הכהן"⁸⁶ וגומר (ויקרא טו, ל).
או בלקיחת בעלים,
או בעשיית כהן.

מיתבי:

"ועשהו חטאת"⁸⁷ (ויקרא טז, ט) - הגורל עושהו חטאת,
ואין השם עושהו חטאת,
ואין כהן עושה חטאת.

שיכול, והלא דין הוא:

ומה במקום שלא קידש הגורל - קידש השם,
מקום שקידש⁸⁸ הגורל - אינו דין שקידש השם?
תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושהו חטאת,
ואין השם עושהו חטאת."

קתני שם דומיא דגורל,
מה גורל - לאו בלקיחה,
ולאו בעשייה,
אף השם - נמי, לאו בלקיחה,
ולאו בעשייה!

אמר רבא⁸⁹:

הכי קאמר:

ומה במקום שלא קידש הגורל בלקיחת בעלים ובעשיית כהן,
קידש השם: אי בלקיחת בעלים,
אי בעשיית כהן.

מקום שקידש⁹⁰ הגורל שלא בלקיחה, ושלא בעשייה,
אינו דין שקידש השם: אי בלקיחה, אי בעשייה!?

תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושהו חטאת,
ואין השם עושהו חטאת.

מיתבי:

"מטמא מקדשו, עני, שהפריש מעות לקינו, והעשיר,
ואחר כך אמר: "אלו לחטאתי, ואלו לעולתי".
מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו,
ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו".

והא הכא דליכא: לא לקיחה,
ולא עשייה,

וקתני: "מביא חובתו מדמי חטאתו ולא מדמי עולתו!"

אמר רב ששת:

ותסברא מתניתא מתקנתא היא?
דקתני: "והעשיר, ואחר כך אמר..."

⁸⁵ ואם לא תמצא ידה די שה ולקחה שתי תורים או שני בני יונה אחד לעלה ואחד לחטאת וכפר עליה כהן וטהרה

⁸⁶ ועשה כהן את האחד חטאת ואת האחד עלה וכפר עליה כהן לפני ה' מוויב טמאתה

⁸⁷ והקריב אחרון את השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' ועשהו חטאת

⁸⁸ על פי סוגיות מקבילות, כתיבי יד. גירסת וילנא: שיקדש

⁸⁹ סוגיה מקבילה, מסורת השי"ס. שיטה מקובצת ורבינו חננאל - רבה. גירסת וילנא: רב

⁹⁰ הגהות הבי"ח ובמקבילה. גירסת וילנא: כאן שיקדש

רָשׁ"י

לא יצא. וכיון דלא יצא היכי מצי קבע והא העשיר ולא היה ראוי לקרבן עני:
אלא מאי אית לך למימר שכבר אמר. אלו לחטאת ואלו לעולה קודם שהפריש והך מתניתא משבשתא היא דתני העני והעשיר ואמר אלו לחטאת:
הכא נמי וכבר אמר משעת הפרשה. שבשעת הפרשה אמר אלו לחטאת ואלו לעולה דה"ל בשעת לקיחה אבל הקדישן סתם שוב אין השם קובעו עד שעת לקיחה או עד שעת עשייה:
ולר' חגא דאמר יצא. מטמא מקדש עשיר בקרבן עני והך מתניתא מתרצתא היא ושפיר קבע לאחר שהעשיר וליכא לתרוצי וכבר אמר:
מאי איכא למימר. הדרא קושיין לדוכתיה דלאו שעת לקיחה ועשייה הוא וקבע:
זאת. תהיה תורת המצורע:
תורת. משמע תורה אחת לכולן ומאחר שאחד מרבה ואחד ממעט מסתמא דעני יוצא בקרבן עשיר דמעלין בקודש ולא עשיר בקרבן עני דאין מורדין:
והתניא. בניחותא:
ולילף מיניה. דמה מצורע עשיר אינו יוצא בקרבן עני אף מטמא מקדש עשיר נמי לא יצא בקרבן עני:
הוא. משמע הוא ולא אחר:

והאמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: מטמא מקדש, עשיר, שהביא קרבן עני - לא יצא! אלא מאי אית לך למימר? ששכבר אמר משעת ענייתו, הלא נמי, שכבר אמר משעת הפרשתו.

וילרבי חגא אמר רבי אושעיא דאמר: "יצא" - מאי איכא למימר?

תני: "ואחר כך לקח ואמר..."

מיתבי:

"מצורע: עני שהביא קרבן עשיר - יצא. עשיר שהביא קרבן עני - לא יצא!"

תויבתא דרבי חגא!

אמר רבי אושעיא:

אמר לך: שאני גבי מצורע,

דמייעט רחמנא: "זאת"⁹¹ (ויקרא יד, ב).

אי הכי,

אפילו מצורע עני נמי שהביא קרבן עשיר - לא יצא!

לא"י, הא אהדריה קרא: "תורת"⁹².

והתניא:

"תורת" - לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר - יצא.

יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני שיצא?

תלמוד לומר: "זאת".

ולילף מיניה!

אמר קרא: "ואם דל הוא ואין ידו משגת"⁹³ (ויקרא יד, כא).

מצורע: הוא דעשיר שהביא קרבן עני, הוא - דלא יצא,

אבל מטמא מקדש: עשיר שהביא קרבן עני - יצא.

⁹¹ זאת תקנה תורת המצורע ביום טהרתו והוקא אל הכהן

⁹² חלקו הראשונים על איזה פסוק מדובר:

רשי: זאת תקנה תורת המצורע ביום טהרתו והוקא אל הכהן (ויקרא יד, ב).

ויש שסברו: זאת תורת אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג ידו בטהרתו (ויקרא יד, לב).

⁹³ ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח ככש אחד אשים לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד כלול בשמן למנוחה ולג שמן

25. כח, א

רש"י

מתני'

כבשים קודמין לעזים. דבכל דוכתא כתיב מן הכבשים והדר מן העזים תקחו וכן או לשה בכבשים או בעזים :
יכול. האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז יביא כבש :
ה"ג ת"ל ואם כבש יביא קרבנו לחטאת. ולא גרסינן אם עז ת"ל ואם כבש יביא וגוי ולעיל מיניה כתיב והביא את קרבנו שעירת עזים כאן הקדים עז לכבש ובחטאת יחיד כתיב אלמא איזה שירצה יקריב :
תורין קודמין לבני יונה. דברוב מקומות כתיב ברישא תורין והדר בני יונה :
בקינח סעודה. לאחר אכילתו :
כריך ידיה בשיראי. כדי שלא יכלך ידיו בבשר ובדם :

מתניתין⁹⁴

רבי שמעון אומר:

בבשים - קודמין לעזים בכל מקום.

יכול מפני שהן מובחרים מהם?

תלמוד לומר: "ואם כבש יביא קרבנו לחטאת"⁹⁵ (ויקרא ד, כח; ד, לב).

מלמד ששניהם שקולים.

תורין - קודמין לבני יונה בכל מקום.

יכול מפני שהן מובחרים מהן?

תלמוד לומר: "ובן יונה או תר לחטאת"⁹⁶ (ויקרא יב, א).

מלמד ששניהם שקולים.

האב קודם לאם בכל מקום.

יכול מפני שביבוד האב קודם על ביבוד האם?

תלמוד לומר: "איש אמו ואביו תיראו"⁹⁷ (ויקרא יט, ג).

מלמד ששניהם שקולים.

אבל אמרו חכמים: האב קודם לאם בכל מקום.

מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו.

וכן בתלמוד תורה.

אם זכה הבן לפני הרב - הרב קודם את האב בכל מקום.

מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו.

גמרא

תנו רבנן:

"אדבע צווחות צווחה עזרה:

צווחה אחת:

הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל.

צווחה שניה:

פתחו שערים ויבנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי, וימלא כרסו מקדשי שמים.

אמרו על יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל אדבע סאה גוזלות^א בקינוח סעודה.

אמרו כל ימיו לא היה נותר בעזרה.

צווחה שלישית:

שאו שערים ראשיכם ויבנס ישמעאל⁹⁸ בן פינאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה.

צווחה רביעית:

פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקאי שמכבד עצמו, ומבזה קדשי שמים".

מאי הוי עביד?

הנה כריך שיראי על ידיה והנה עביד עבודה.

מאי סליקא ליה?

ינאי מלכא ומלכתא הוו יתבין,

מלכא אמר: גדיא יאי,

ומלכתא אמרה: אימרא יאי.

אמרו נשייליה ליששכר איש כפר ברקאי דכהן גדול הוא וקים ליה קדירה,

ששילוהו,

⁹⁴ רבו הגירסאות, הלכנו בעקבות רשי ובעלי ההגהות כאן.

⁹⁵ או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא קרבנו שיעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא

ואם כבש יביא קרבנו לחטאת נקבה תמימה וביאנה

⁹⁶ ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת תביא כבש בן שנתו לעלה ובן יונה או תר לחטאת אל פתח אהל מועד אל המקו

⁹⁷ איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלהיכם

⁹⁸ שיטה מקובצת. גירסת וילנא: אלישמע

כח,ב

רָשׁ"י

אחוי בידיה. בלשון גסות וליצנות ומרד במלכות :
למטרפסיה. לגמולו לישנא אחרינא למלקותו :
לא תנא. לא שנה משנה :
ואם כבש. היינו קרא דמתניי דקדריש מיניה ר"ש ששניהם שקולים דכתיב לעיל מיניה והביא (את) קרבנו שעירת עזים :

אמר להו: אי גדיא יאי - ייסק לתמידא!

בהדי דאמר אחוי בידיה.

אמר להון מלכא: הואיל ואחוי בידיה - קוצו לידיה דימינא.

יהיב שוחדא קציוה לידיה שמאלא.

שמע מלכא, אמר: ליקצו נמי לידיה דימינא.

אמר רב יוסף:

בריה רחמנא דשקליה ליששכר איש כפר ברקאי למטרפסיה מיניה בהאי עלמא⁹⁹.

אמר רב אשי:

ולא הוה תני ליה,

דתגן:

"בבשים קודמין לעזים בכל מקום.

יכול מפני שמובחרין?

תלמוד לומר: "ואם פכש" (ויקרא ד, לב) - מלמד ששניהו שקולין באחת".

רבינא אמר:

אפילו מקרא נמי לא קרא,

דכתיב: "אם פכש ... אם עז"¹⁰⁰ (ויקרא ג, ז; ג, יב).

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא:

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם,

שנאמר: "וקל בנותח למודי ה' ורב שלום בנותח" (ישעיה נד, יג)

אל תקרי "בנותח" אלא בנותח.

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

⁹⁹ שיטה מקובצת

¹⁰⁰ אם פכש הוא מקריב את קרבנו והקריב אתו לפני ה'

ואם עז קרבנו והקריבו לפני ה'